

Someron kaupungin

Hyvinvointiraportti

2022

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	3
2. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen linjaukset kaupunkistrategiassa.....	3
3. Toimintaympäristö	4
3.1. Väestö	4
3.2. Talous ja elinvoima	6
4. Palvelujärjestelmä.....	9
5. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet ja kustannukset.....	10
6. Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi.....	12
6.1. Terveyden edistämisen aktiivisuus (TEA-viisari).....	12
6.2. HYTE-kerroin ja siihen liittyvät indikaattorit.....	12
6.3. Kuntaliiton hyvinvointi-indikaattori.....	14
6.4. Hyvinvointi väestöryhmittäin	15
6.4.1. Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet.....	15
6.4.2. Nuoret ja nuoret aikuiset	21
6.4.3. Työikäiset	24
6.4.4. Ikäihmiset.....	27
6.4.5. Kaikki ikäryhmät	30
7. Hyvinvointia edistävät hankkeet ja suunnitelmat.....	31
7.1. Opetustoimen hankkeet	31
7.2. Vapaa-aikapalveluiden hankkeet ja ohjelmat	34
7.3. Perusturvatoimen hankkeet.....	35
7.4. Muut hankkeet ja suunnitelmat.....	36
8. Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi	37
9. Valmisteluprosessi.....	38
10. Liitteet.....	38

1. Johdanto

Kunnilla on lakisääteinen ja ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on poikkihallinnollista kaikkia hallinnonaloja koskevaa suunnitelmallista toimintaa ja voimavarojen kohdentamista.

Kunnan tulee seurata kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin tilaa väestöryhmittäin ja raportoida kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. Asiakirjat ovat kuntajohtamisen työvälineitä, jotka antavat suuntaviivoja kaupungin strategiatyölle, toiminnan ja talouden suunnittelulle ja poliittiselle päätöksenteolle.

Tämä dokumentti on hyvinvointiraportti vuodelta 2022, joka sisältää osittain tietoa vuosille 2021 ja 2023 kohdistuneista ilmiöistä. Laajan hyvinvointikertomuksen kertomusosa valtuustokaudelta 2018–2021 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 14.6.2021. Valtuustokaudelle 2022–2025 laaditun hyvinvointisuunnitelman valtuusto hyväksyi 14.11.2022.

Hyvinvointiraportissa tarkastellaan somerolaisten hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä ilmiöitä sekä palvelujärjestelmän tilaa. Taustatietona käytetään indikaattorien osoittamaa tietoa sekä kaupungin eri toimialoilla ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueella työskentelevien henkilöiden asiantuntemusta. Keskeisenä tarkastelukohteena ovat hyte-kertoimen indikaattorien kehitys ja välittämä tieto.

2. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen linjaukset kaupunkistrategiassa

Yhteisöllinen Somero 2030 kaupunkistrategian visio viestii yhteisön ja yhteisöllisyyden merkityksestä, ja se kuuluu seuraavasti:

Jokainen toimija kokee olevansa osa yhteisöä, kokee somerolaisuutta ja haluaa pysyä somerolaisena.

Strategiassa on määritelty 10 strategista teemaa, joista hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvä teema on määritelty seuraavasti:

Hyödynnetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä laajasti Somero-yhteisössä olevaa osaamista.

Strategian yhdeksi mittariksi on määritelty kasvavat HYTE-kertoimet.

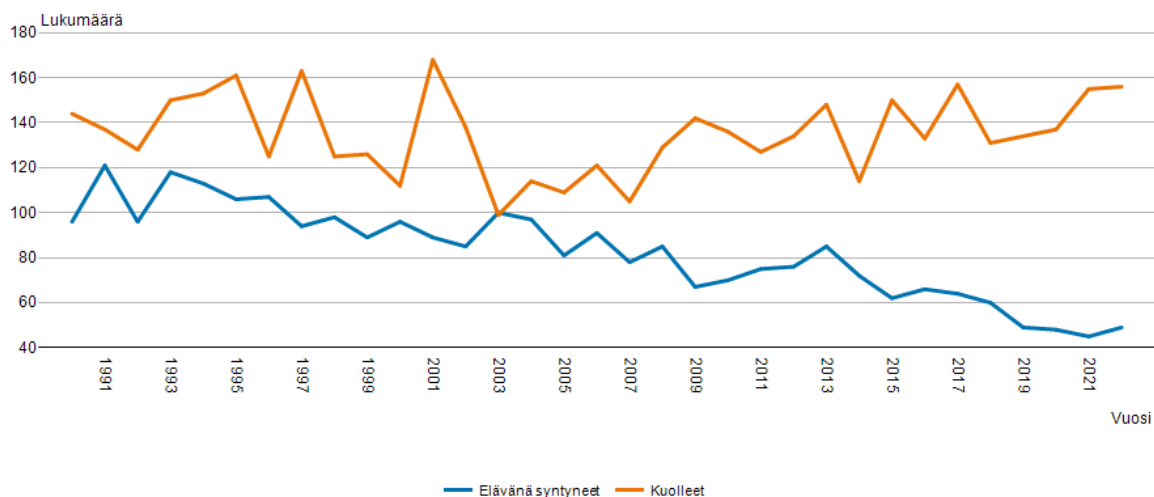

3. Toimintaympäristö

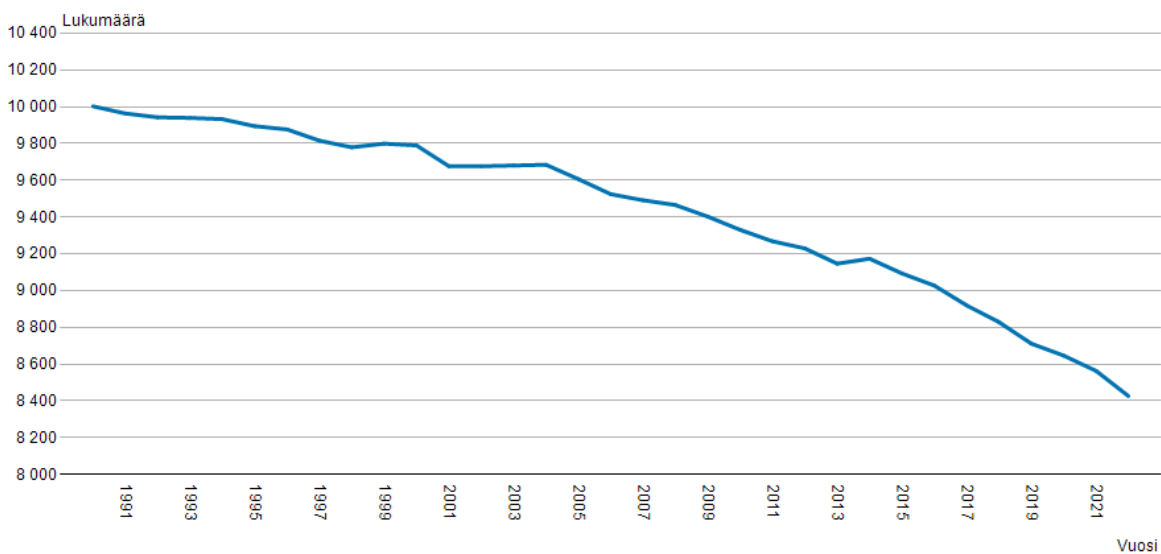
3.1. Väestö

Someron väkiluku oli vuoden 2022 lopussa 8426. Väestö ikääntyy nopeasti samalla, kun lapsia syntyy aiempaa vähemmän. Vuonna 2022 kuoli 156 ja syntyi 49 somerolaista, jolloin luonnollinen väestönlisäys oli -107. Kuntien välinen nettomuutto oli -39 ja nettomaahanmuutto 10.

Syntyneet ja kuolleet 1990–2022

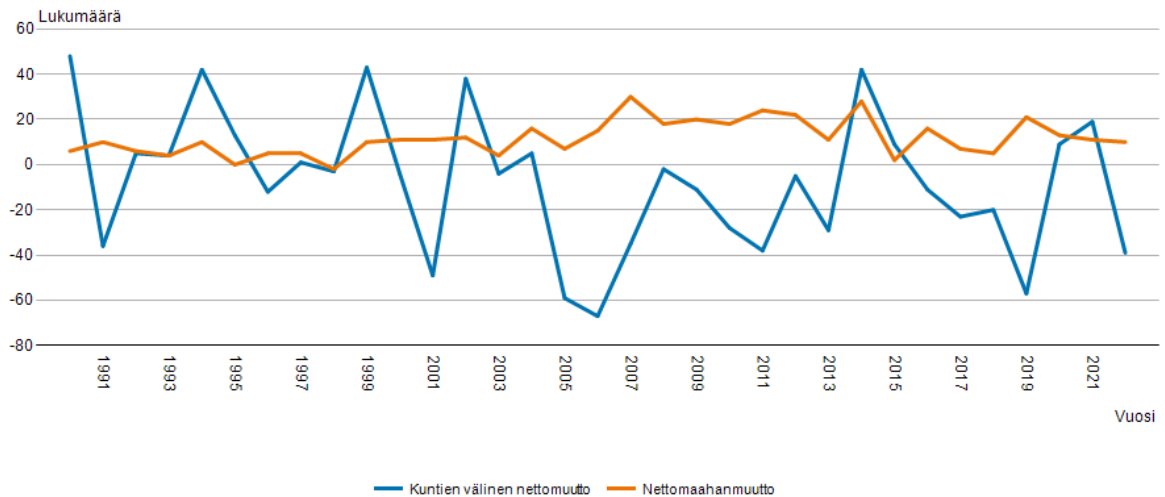

Asukasmäärän kehitys 1990-2022

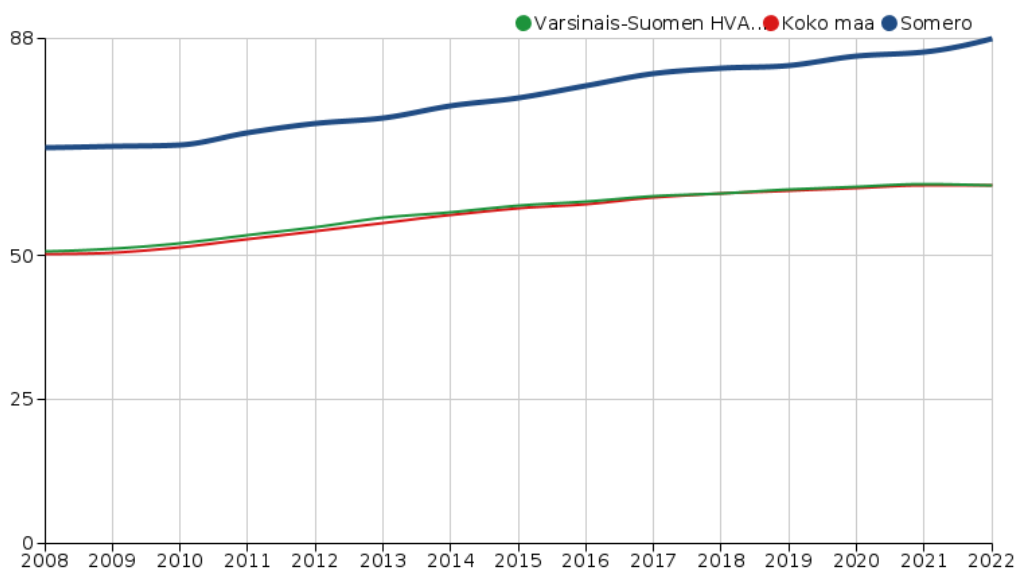

Kuntien välinen nettomuutto ja nettomaahanmuutto 1990-2022

Väestöllinen huoltosuhde oli vuonna 2022 Somerolla 87,2, mikä on Varsinais-Suomen viidenneksi korkein ja noussut edellisestä vuodesta 1,7 prosenttiyksiköä. Varsinais-Suomessa saman kokoluokan (5001–10 000 asukasta) kunnista Someroa korkeampi huoltosuhde oli vain Kemiönsaarella. Kosken huoltosuhde oli sama kuin Someron, mutta muissa naapurikunnissa huoltosuhde oli Someroa matalampi. Ennusteen mukaan Someron huoltosuhde nousisi vuoteen 2030 mennessä 95,5:een ja vuoteen 2040 mennessä 103,6:een.

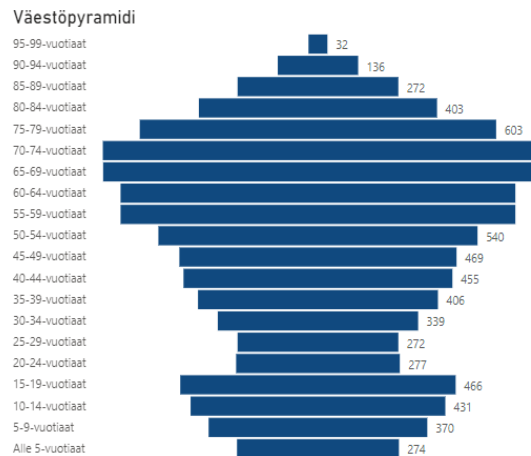
Indikaattori: Huoltosuhde, demografinen (väestöllinen)

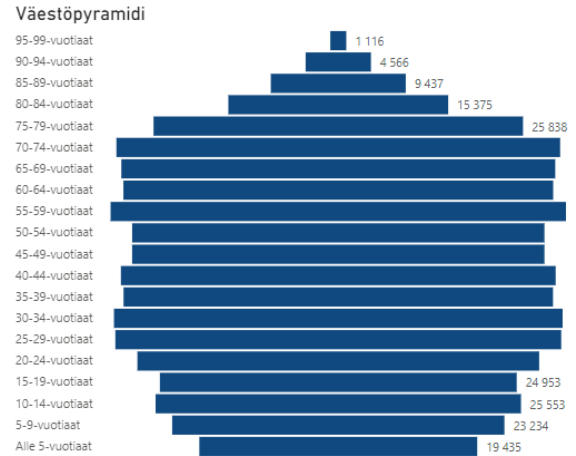

Väestöpyramidi

Somero

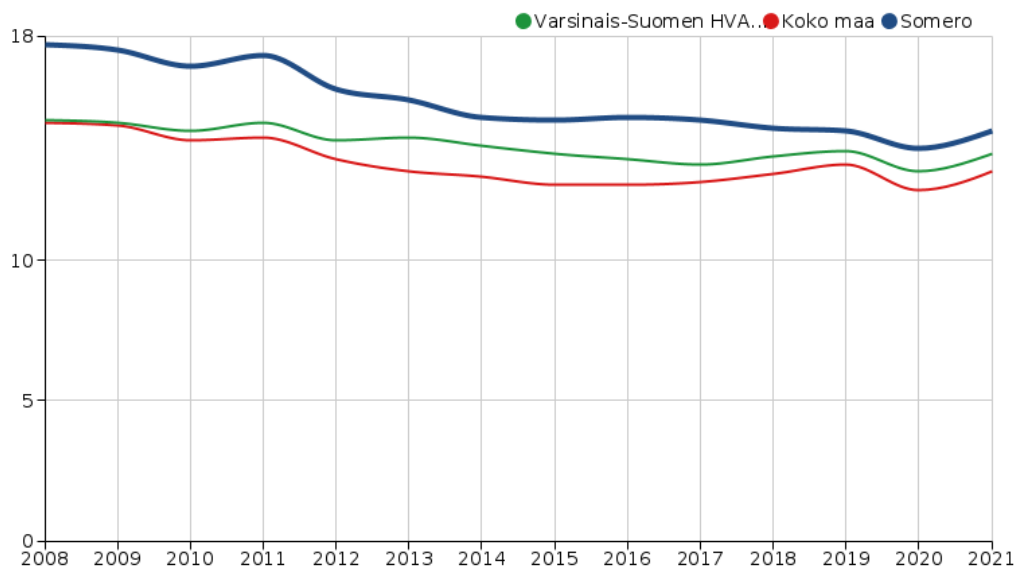
Varsinais-Suomi

3.2. Talous ja elinvoima

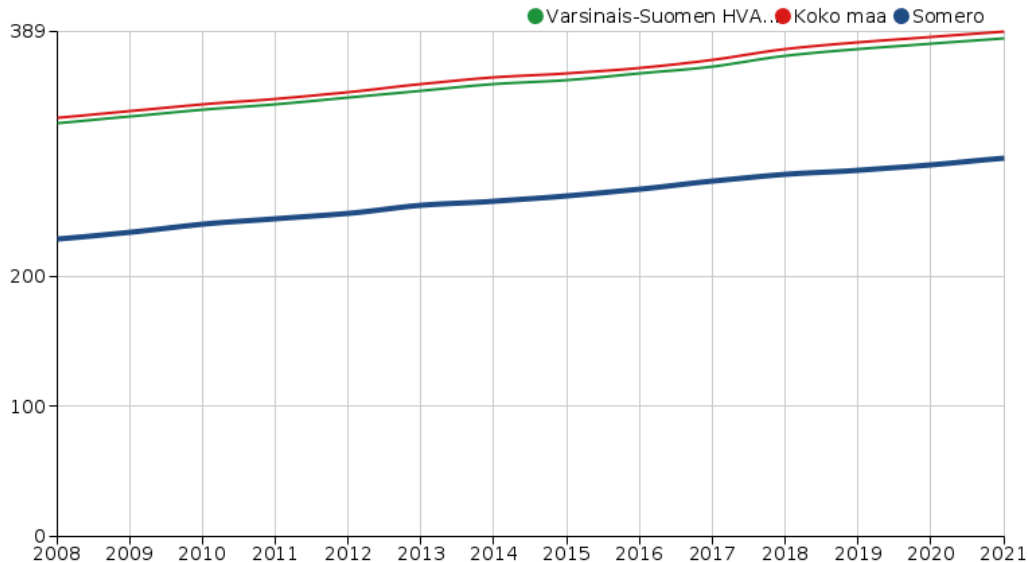
Somerolaisten koulutustaso oli vuonna 2021 V-S hyvinvointialueen kunnista toiseksi matalin ja pienituloisuusaste hyvinvointialueen keskiarvoa korkeampi.

Indikaattori: Kunnan yleinen pienituloisuusaste

Indikaattori: Koulutustasomittain

Yritysten määrä kasvoi Somerolla vuoden 2022 aikana 867:stä 879:ään. Yritykset ovat edelleen pääosin onnistuneet täyttämään avoimia tehtäviä esimerkiksi vuokratyönvälityspalvelujen kautta. Joillain aloilla on osaamista vaativissa rekrytoinneissa kuitenkin ollut jo merkittävämpiäkin haasteita. Työttömyysprosentti kävi vuonna 2022 alhaisimmillaan 6 %:ssa, mutta nousi vuoden päätteeksi 8,7 %:iin.

Avoimia työpaikkoja oli vuoden alussa 113 ja työttömiä työnhakijoita 272. Vuoden lopussa avoimia työpaikkoja oli 36 ja työttömiä työnhakijoita 308. Jää vielä nähtäväksi, onko tämä jo merkki suhdanteen muutoksesta vai jokin paikallisempi heilahdus.

Yksi merkittävä muutos toimintaympäristössä vuonna 2022 koski maahan muuttaneiden määrää. Kausityövoiman lisäksi Somerolla maahanmuuttoa on aiempina vuosina ollut suhteellisen vähän, ja mahdolliset palvelutarpeet on hoidettu aikuissosiaalityön puitteissa.

Vuonna 2022 paikkakunnalle avattiin vastaanottokeskus, jolla Migri osaltaan pyrki vastaamaan Ukrainan sodan seurauksena kiihtyneen maahantulon tarpeisiin. Nopeassa aikataulussa huhtikuun 2022 alusta alkaen Somerolle tuli yli 300 tilapäisen suojelun statuksen turvin maassa oleskelevaa, työssäkäyntiin oikeutettua henkilöä. Näistä työkäisiä on arviolta 170–190.

Someron vastaanottokeskus toimii ns. hajasijoitusmallilla, jossa asiakkaiden majoitus on järjestetty muualla kuin vastaanottokeskuksessa. Somerolla asuminen on järjestetty käytännössä pääosin yksityiseltä vuokramarkkinalta vuokrattujen asuntojen avulla. Tämän seurauksena tällä hetkellä vuokramarkkinoilla ei ole vapaana kuin yksittäisiä asuntoja, jotka ovat syystä tai toisesta olleet vapaana jo pidempään.

Soveltuvien ja kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen vähyyks voi aiheuttaa paikallisen elinvoiman kannalta haasteita esimerkiksi yrityksille, jotka rekrytoivat työntekijöitä oman kunnan ulkopuolelta, jos työmatka on kohtuuttoman pitkä, eikä asumisen järjestäminen paikallisesti onnistu. Nähtäväksi jää myös, miten asuntotilanne vaikuttaa Someron muuttoliikkeeseen.

Paikkakunnalle tulleissa ukrainalaisissa tunnistetaan merkittävää potentiaalia paikallisen elinvoiman edistämisen näkökulmasta. Aikana, jolloin yritykset ovat kärsineet osajapulasta, on erityisen tärkeää, että mahdollisimman moni löytää Somerolta itselleen toimeentulon mahdollisuudet. Vaikka kielitaidon puute on vielä usein tullut työllistymisen tielle, niin jo vuoden 2022 aikana useampi Somerolla saapuneista myös työllistyi Somerolle.

Lokakuussa 2022 alkoi ELY-keskuksen hankintana EduSalo OY:n Somerolla järjestämä kotoutumiskoulutus, jonka tarkoituksena on tukea maahan muuttaneiden sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. Koulutuskokonaisuus sisältää myös työllistymistä edistävää kielikoulutusta. Kuhunkin koulutukseen valitaan yleensä n. 20 työnhakijana olevaa kotoutumiskoulutukseen oikeutettua henkilöä. Näiden koulutusten myötä monien maahan muuttaneiden työllistymisen edellytykset paranevat selvästi.

Tilapäisen suojelun turvin vuonna 2022 maahan saapuneille palvelut järjestettiin pääosin vastaanottokeskuksen toimesta. Kaupungin osalta varhaiskasvatus ja perusopetus saivat merkittävän määrän uusia, ulkomaalaisia oppilaita, joiden palvelutarpeisiin perustettiin useita, erityisiä valmistavan opetuksen ryhmiä sekä uusia päiväkotiryhmiä.

Somero-opisto järjesti Ukrainasta tulleille suomen kielen kursseja ja harrastustoimintaa.

4. Palvelujärjestelmä

Vuosi 2022 oli viimeinen vuosi, jolloin kaupunki vastasi sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä. Historian suurimmassa organisaatiomuutoksessa noin 300 Someron kaupungin työntekijää siirtyi Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle vuodenvaihteessa 2022–2023. Muutos pyrittiin tekemään mahdollisimman sujuvasti ja palvelut turvaten. Valmistelun kiireisyys, tiedon niukkuus, massiivinen tiedonsiirto ja tiukat aikataulut sekä epäselvä tulevaisuus tulevassa n. 24 000 työntekijän organisaatiossa aiheuttivat huolta ja epävarmuutta.

Korona-pandemia kuritti henkilöstöä ja somerolaisia voimallisemmin kuin aikaisemmin. Vaikka tautimuoto osoittautui lievemmäksi ja rokotuskattavuus oli hyvä, oli tautimuoto entistä helpommin tarttuva, ja riskiryhmien suojeleminen oli edelleen tarpeen.

Haasteita palvelujärjestelmälle ja henkilökunnalle aiheutti keväällä 2022 vaikeutunut työmarkkinatilanne. Vaikka Somerolla ei nähty lakkoja, oli useampi yksikkö kuitenkin työtaistelutoimenpiteiden sekä vuoronvaihto- ja ylityökieltojen piirissä. Tämä aiheutti merkittävää painetta ja kuormitusta jo valmiiksi vaikeutuneessa henkilöstötilanteessa. Rekrytointivaikeuksia oli ollut jo merkittävässä määrin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa sekä varhaiskasvatuksessa.

Keväällä 2022 kriisiytynyt Ukrainan tilanne vaikutti voimallisesti myös koko henkilöstöön. Somerolle perustettiin vuoden 2022 aikana n. 330 paikkainen vastaanottokeskus, joka aiheutti uudenlaisen haasteen palvelujärjestelmälle ja henkilöstölle.

Maahanmuuttoasiat olivat aiemmin olleet vähäisessä roolissa. Nyt vastaan tuli varhaiskasvatuksen ja valmistavan opetuksen sekä kiireellisten sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen vastaanottokeskuksen asukkaille.

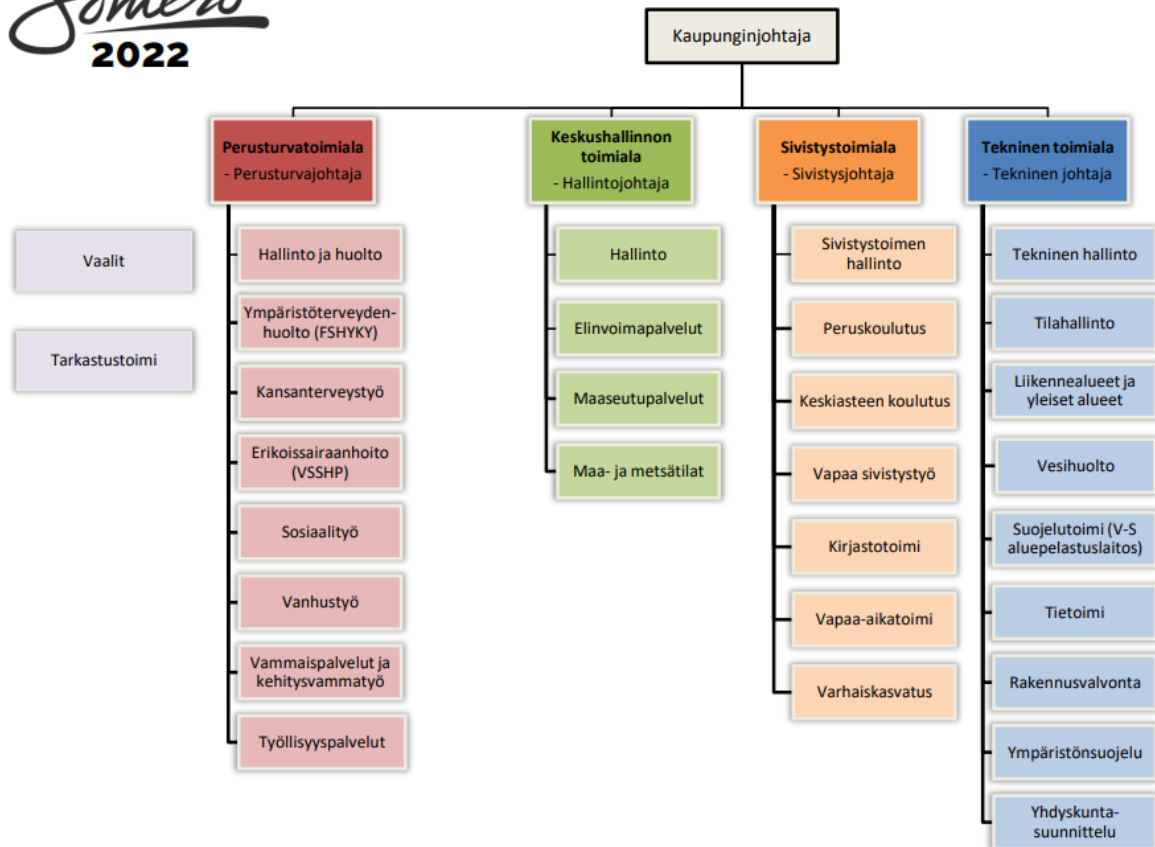
Kaiken keskellä varautumiseen ja valmiuteen liittyvät asiat tuli tarkastella uudelleen sekä ottaa vastaan kansalaisten hätä ja huoli sekä sotaa pakoon lähteneiden kokemukset.

Vuosi 2022 on ollut kokonaisuudessaan historiallisen vaikea, josta selviämistä voidaan varmasti jälkikäteenkin tarkastella kunnioituksella. Somerolaiset ovat kuitenkin saaneet palvelut laadukkaasti ja työyhteisöissä on tehty kaikki mahdollinen oman yksikön ja toisten auttamisen eteen.

Vuoden 2022 loppuun saakka voimassa ollut organisaatiokaavio

Somero
2022

5. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet ja kustannukset

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinoinnista on vuonna 2022 vastannut Somero-opiston koulutuskoordinaattori, jonka työajasta 20% oli osoitettu hyte-työhön.

Tätä raporttia valmisteltaessa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinoinnista on vastannut yhteisöllisyyskoordinaattori Riitta Ryhtä, joka työskentelee 60% työajalla sekä mielenterveyden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön yhteyshenkilöksi nimetty liikunnanohjaaja Eeva-Maija Kara, jonka työajasta 20% on osoitettu hyte-työhön. Hyte-työn operatiiviseen hyte-ydintiimiin kuuluu myös kasvatuspäällikkö Nina Mäkelä ja yhteisökoordinaattori Tiina Tommila.

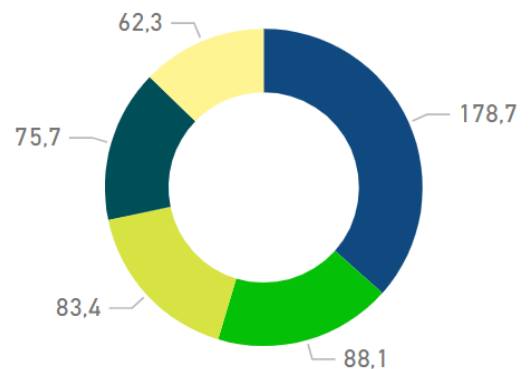
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kustannukset vuonna 2022

Valtionkonttorin ylläpitämän Tutkimuskeskus.fi-palvelun mukaan hyvinvointia ja terveyttä edistävien palveluiden (hyte-palveluluokkien) nettokustannusten osuus Somerolla oli 7,9 % kokonaiskustannuksista. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kuntien hyte-kustannusten keskimääräinen osuus kokonaiskustannuksista oli 7,0 %. hyte-palveluiden kokonaiskustannus Somerolla oli 5,85 miljoonaa euroa, jolloin asukaskohtaiseksi kustannukseksi muodostui 694,60 e.

Someron hyte-palveluluokkien asukaskohtaiset kustannukset olivat Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kunnista kolmanneksi korkeimmat Laitilan ja Oripään jälkeen.

Viiden suurimman palveluluokan nettokustannukset Somerolla olivat:

- Liikunta- ja ulkoilupalvelut 178,7 e/as
- Kirjastopalvelut 88,1 e/as
- Muu oppilashuolto 83,4 e/as
- Ruokailu 75,7 e/as
- Kansalaisopistokoulutus 62,3 e/as

Someron HYTE-kustannuksiin on laskettu seuraavat palveluluokat:

- Aamu- ja iltapäivätoiminta
- Asuntojen vuokrauspalvelut
- Erittelemätön ympäristöterveydenhuolto
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijapalvelut ja tuki
- Kansalaisopistokoulutus
- Kirjastopalvelut
- Liikunta- ja ulkoilupalvelut
- Muu oppilashuolto
- Muu varhaiskasvatus
- Nuorisopalvelut
- Oppilas- ja opiskelijahuollon kuraattori- ja psykologipalvelut
- Puistot ja viheralueet
- Ruokailu (esiopetus, perusopetus ja lukiokoulutus)
- Yleisen kulttuuritoiminnan palvelut
- Ympäristönsuojelun kehittämis- ja edistämistehtävät

6. Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Raportissa esitettävä indikaattoritieto perustuu ensi sijassa THL:n, tilastokeskuksen ja Kuntaliiton tuottamaan verkossa saatavana olevaan tietoon. Suurin osa indikaattorikuvaajista on saatu hyvinvointikertomus.fi-palvelusta.

6.1. Terveyden edistämisen aktiivisuus (TEA-viisari)

Kunnan tekemää hyvinvointityötä arvioidaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen TEA-viisarin avulla. Tiedot kuvaavat terveydenedistämiseksi (TEA) eli kunnan toimintaa asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Arvioitavia osa-alueita ovat: kuntajohto, perusopetus, lukiokoulutus, ammatillinen koulutus, liikunta ja kulttuuri. Kyselynä toteutettavan tiedonkeruun tarkoituksena on antaa ohjeita kehitettävistä osa-alueista ja asioista, jotta hyvinvoinnin edistäminen kunnassa toteutuisi paremmin.

Alla olevassa taulukossa verrataan Someron tuloksia Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kuntien ja koko maan tulosten keskiarvoihin ja muutamien lähialueen kuntien tuloksiin. Tulokset ovat asteikolla 0–100. Taulukossa parhaat tulokset on korostettu vihreällä ja huonoimmat punaisella.

Pisteet	Somero	Varha	Salo	Forssa	Loimaa	Pöytyä	Koko maa
Kaikki sektorit	62	70	72	64	59	55	69
Kuntajohto	68	74	78	60	50	39	79
Perusopetus	70	67	67	66	70	60	65
Lukiokoulutus	58	66	71	71	43	50	65
Liikunta	73	76	71	67	68	65	72
Perusterveydenhuolto	39	72	82	57	65	65	70
Kulttuuri	64	68	63	51	50	52	66

6.2. HYTE-kerroin ja siihen liittyvät indikaattorit

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka palkitsee kuntia niiden tekemästä vaikuttavasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöstä. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

HYTE-kerroin muodostuu 15 prosessi-indikaattorista ja kuudesta tulosindikaattorista. Prosessi-indikaattoreilla seurataan kuntajohdon, liikunnan, perusopetuksen ja kulttuurin toimintaa väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Tulosindikaattoreilla kuvataan kunnan toimien vaikutuksia väestön terveyteen ja hyvinvointiin. Tulosindikaattorien seuraamisessa tärkeintä ei ole se, kuinka hyvällä tasolla kunnassa ollaan vaan se, kuinka suuri muutos on. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet.

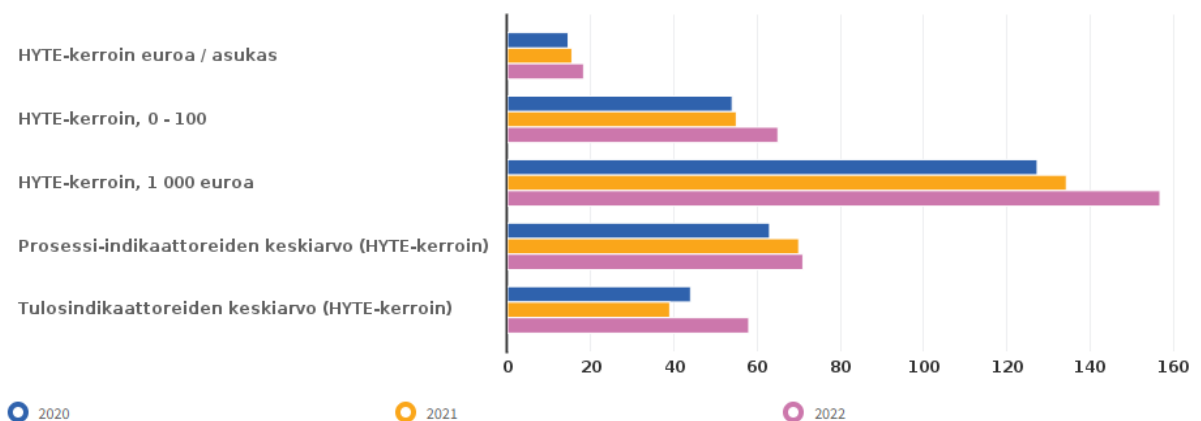
Lähde: www.thl.fi

HYTE-kertoimen indikaattorien kehitys 2020–2022

HYTE-kertoimen vaikutus kunnan valtionosuudessa näkyy ensimmäisen kerran vuonna 2023. Jaettavaksi summaksi on arvioitu 100 miljoonaa euroa.

Kaikkia kyselyjä, joihin indikaattoritieto perustuu, ei toteuteta joka vuosi. Vuodelta 2022 tiedonkeruu on kohdistunut kuntajohtoon, liikuntaan ja kulttuuriin. Peruskoulujen tiedot kerättiin viimeksi vuodelta 2021.

HYTE-indikaattoritiedon yhteenveto:

Kaikkien HYTE-kertoimen indikaattorien vertailu liitteenä 1.

6.3. Kuntaliiton hyvinvointi-indikaattori

Kuntaliiton hyvinvointi-indikaattori on koonti-indikaattori laaja-alaisen hyvinvoinnin mittaamiseksi. Se kuvaa tuoreinta käytettävissä olevaa tietoa hyödyntäen läpileikkausta kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta. Hyvinvoinnin tilaa on mahdollista seurata erityyppisten kuntaryhmien ja aluejaotteluiden osalta ja verrata kehitystä aiempiin vuosiin.

Indikaattorissa on suhteutettu keskivertovastauksia siten, että keskiarvo saa arvon 100 ja keskivertoa huonommat tulokset alle 100 ja keskivertoa paremmat tulokset suuremman arvon kuin 100.

Hyvinvointi-indikaattori kootaan kolmen osa-alueen indikaattoreista. Osa-alueet on määritetty Erik Allardin teoriaan.

Elintaso

- Veronalaiset tulot, /1000as
- Toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asuvat henkilöt, % asukkaista
- Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä
- Sairastavuus-indeksi, ikävakioitu
- Ahtaasti asuvat %
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Sosiaaliset suhteet ja psykososiaalinen hyvinvointi

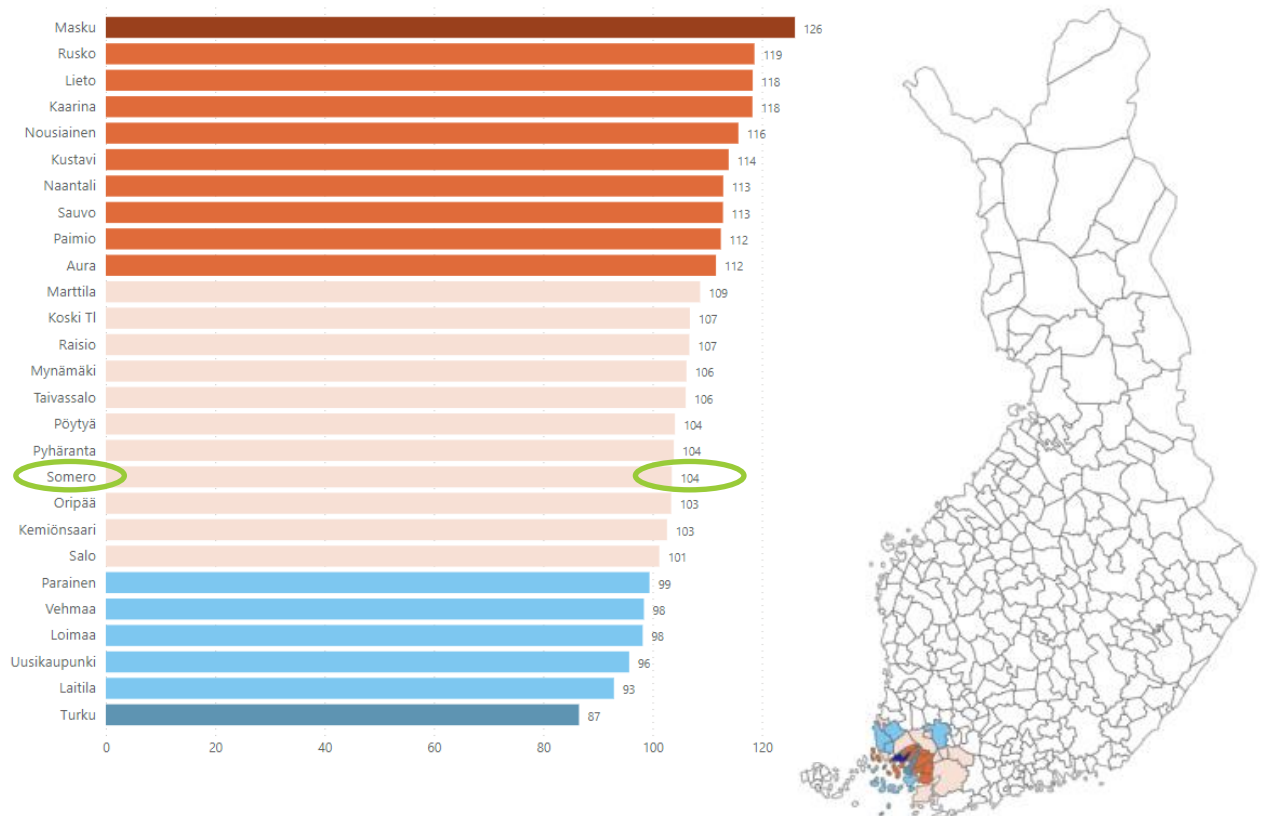
- Perusterveydenhuollon mielenterveyskäynnit yhteensä / 1 000 asukasta
- Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, psykiatria / 1000 18 vuotta täyttänyttä
- Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / as
- Yhden hengen asuntokuntien osuus kaikista asuntokunnista

Itsensä toteuttaminen ja mielekäs tekeminen

- Äänestysaktiivisuus
- Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta
- Kirjastolainausten kokonaismäärä

Alla olevassa kuvaajassa on nähtävissä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kuntien hyvinvointi-indikaattorien arvot vuonna 2022.

Vuonna 2022 Someron hyvinvointi-indikaattorin arvo oli 104, eli hieman V-S hyvinvointialueen keskiarvoa (106,5) matalampi. Someron arvo on laskenut hieman vuodesta 2021, jolloin se oli 106.

6.4. Hyvinvointi väestöryhmittäin

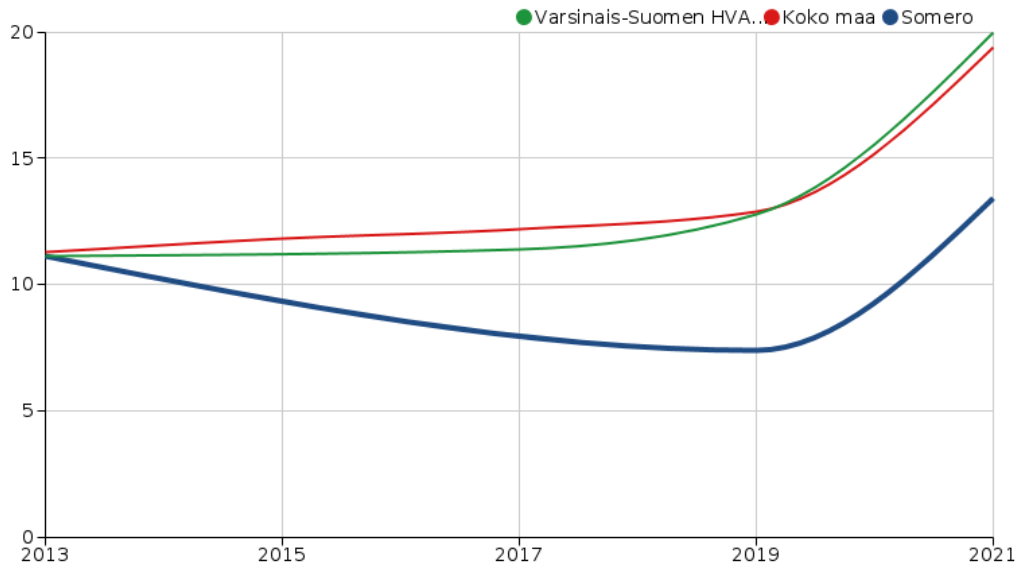
6.4.1. Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Kouluterveyskyselyn (2021) tulosten perusteella somerolaiset lapset ja nuoret voivat pääsääntöisesti hyvin ja ovat tyytyväisiä elämäänsä.

Somerolaisista kahdeksannen ja yhdeksännen luokan oppilaista kohtalaista tai vaikeaa ahdistusta kertoo kokeneensä 13,4 %, mikä on huomattavasti vähemmän kuin V-S hyvinvointialueella (20%). Huolestuttavaa tosin on, että osuus on kasvanut voimakkaasti vuoden 2019 kyselystä, jolloin se oli vain 7,4%.

Indikaattori: Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Myös muut mielen hyvinvointia kuvaavat indikaattorit tukevat näkemystä some-rolaislasten ja nuorten keskimääräistä paremmasta hyvinvoinnin tasosta. Yksinäisyyden kokemus on somerolaislasten keskuudessa harvinaisempaa kuin hyvinvointialueella keskimäärin, vaikka nuoremmissa oppilaissa on tapahtunut nousua edelliseen kouluterveyskyselyyn verrattuna. Lukion opiskelijoilla yksinäisyyden kokemus on vähentynyt.

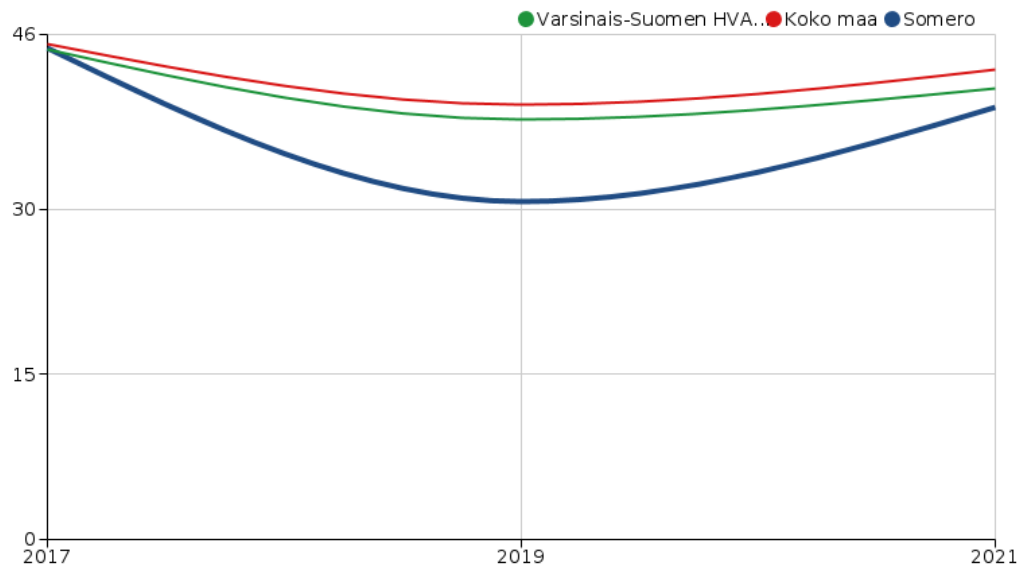
Koulukiusaaminen on samalla tasolla kuin V-S hyvinvointialueella keskimäärin.

Liikunta-aktiivisuuden osalta eri ikäryhmissä on varsin suurta vaihtelua. Neljännen ja viidennen luokan oppilaista 39,3% liikkuu vähintään tunnin päivässä. Osuus on hieman pienempi kuin V-S hyvinvointialueella (41%). Kahdeksannen ja yhdeksännen luokan oppilaista vähintään tunnin päivässä kertoo liikkuvansa 26,9%, mikä taas on korkeampi kuin hyvinvointialueen keskiarvo.

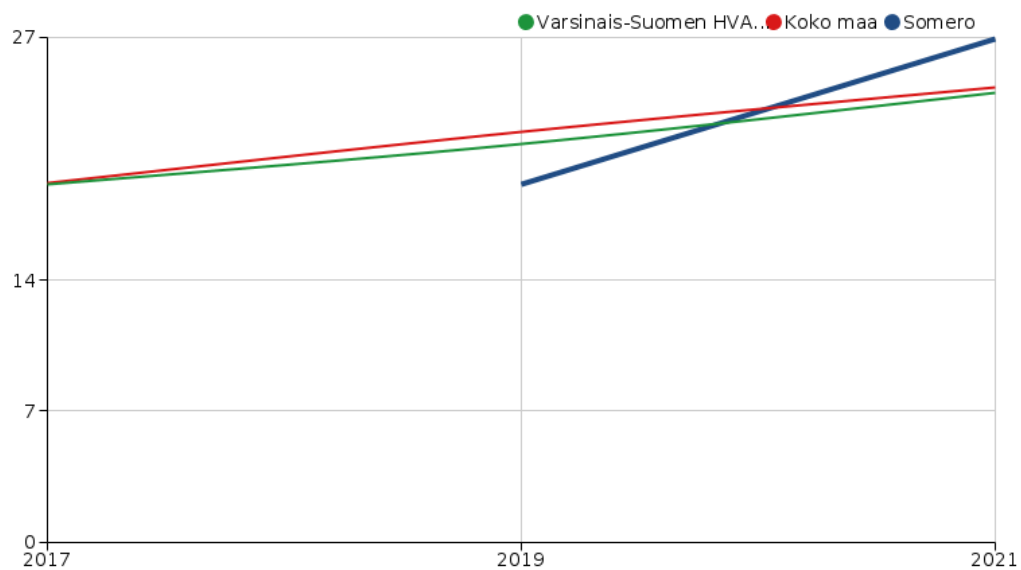
Lukion ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoista vähintään tunnin päivässä liikkuu vain 12,9%, joka on noin viisi prosenttiyksikköä matalampi kuin hyvinvointialueella keskimäärin. Kaikissa edellä mainituissa ryhmissä vähintään tunnin liikkuvien osuus on kuitenkin noussut edellisen kouluterveyskyselyn tasosta.

Indikaattori: Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista

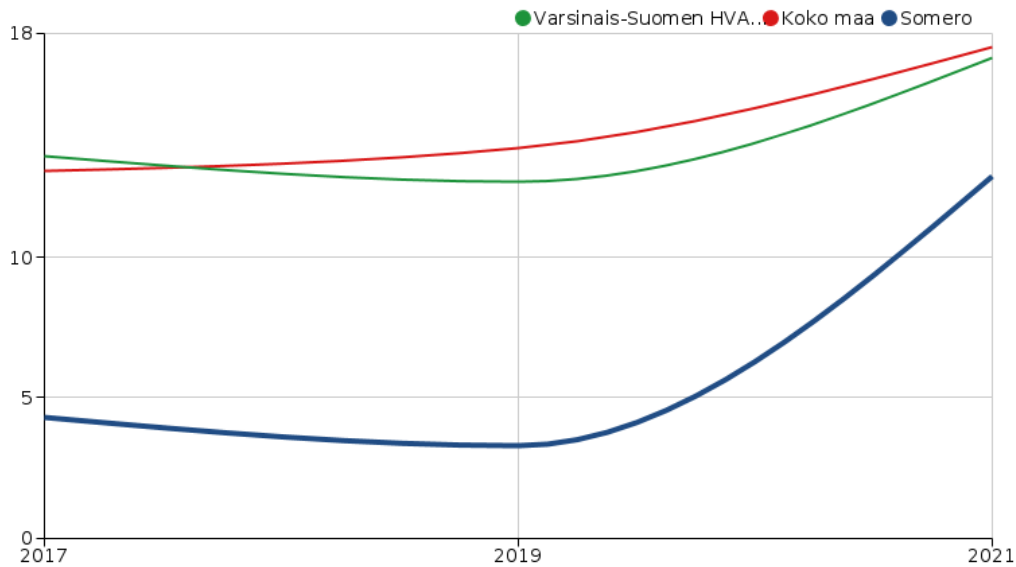

Indikaattori: Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 8. ja 9. luokan oppilaista

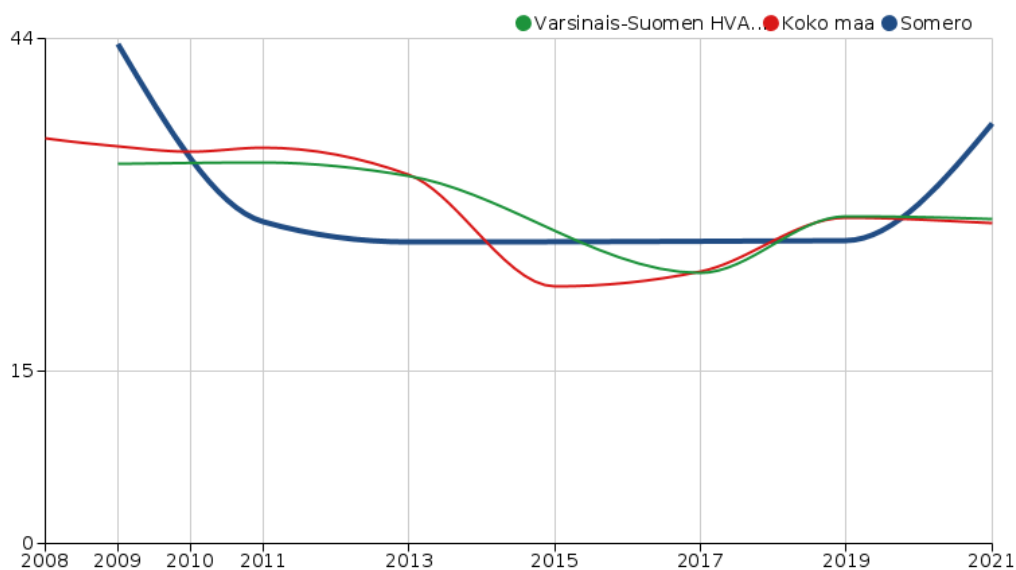

Indikaattori: Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Erityisen vähän liikkuvien osuus kahdeksannen ja yhdeksännen luokan oppilaisissa oli 36,8%, ja se on noussut vuodesta 2019 vuoteen 2021 lähes 29%, ollen huomattavasti V-S hyvinvointialueen (28,2%) ja valtakunnan (27,9%) keskiarvojen yläpuolella.

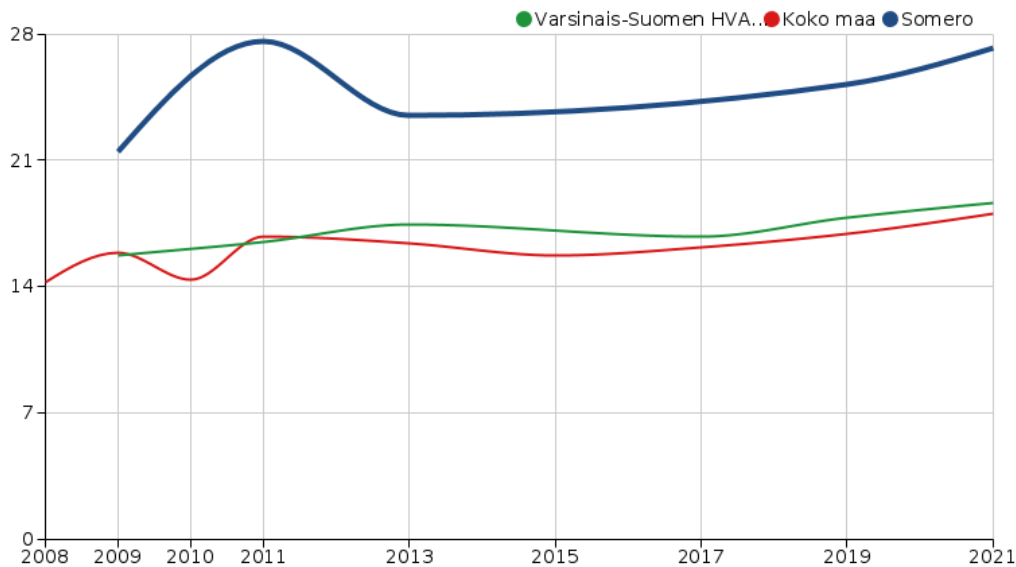
Indikaattori: Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Merkittävä huolenaihe on lasten ylipaino. Kahdeksannen ja yhdeksännen luokan oppilaista ylipainoisia oli 27,2%, mikä on kolmanneksen korkeampi kuin V-S hyvinvointialueella (18,6%) keskimäärin. Kasvua edelliseen kouluterveyskyselyyn on 8%.

Indikaattori: Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Positiivisia asioita ja ilmiöitä

Poikkihallinnollisen hyte-tiimin näkemyksiä

- Mielen hyvinvointi on hyvällä tasolla
- Liikunta- ja muita harrastusmahdollisuuksia on paljon ja ne ovat edullisia. Harrastamisen Suomen malli -hankkeesta rahoitettuja kerhoja on järjestetty yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, ja niihin on osallistunut paljon koululaisia.
- Perusopetuksen luokkakoko tukee lasten ja nuorten hyvinvointia, koska ryhmäkoot ovat maltilliset tai pienet.
- Lapset ja nuoret eivät käytä kännyköitä koulupäivän aikana tunneilla, ellei se liity opetukseen. Käytöstä on laadittu yhteiset sopimukset ja käytännöt.
- Lasten liikunta-aktiivisuus on hyvällä tasolla muuhun maahan verrattuna, mutta laskee voimakkaasti lukioon siirryttäessä.
- Pienet lähikoulut mahdollistavat lyhyemmät koulumatkat ja omatoimisen liikkumisen kouluun.
- Avoin päiväkotitoimi on löytänyt käyttäjäkuntansa ja koetaan tärkeäksi palvelukseksi.
- Opiskelijahuolto- ja kouluterveydenhoitaja-, -kuraattori- ja -psykologi-työt ovat toimineet hyvin.

Nuorisovaltuuston näkemyksiä

- Suurelta osin perusasiat, kuten ruoka, uni ja kotiolot, ovat kunnossa
- Ulkoilu- ja liikuntapaikat, sekä yläkoulu vaikuttavat olevan hyvällä tolalla
- Keskeiset palvelut, kuten uimahalli, monari, kirjasto, kuntosali ja puistoalueet, ovat koulukeskuksen välittömässä läheisyydessä
- Vapaa-ajan harrastusmahdollisuudet ovat verrattain hyvällä mallilla, ja rakenteilla oleva skeittipuisto varmasti lisää harrastajien hyvinvointia

Huolenaiheita ja kehittämiskohteita

Poikkihallinnollisen hyte-tiimin näkemyksiä

- Somerolaislasten keskuudessa ylipaino on merkittävästi yleisempää kuin V-S hyvinvointialueella keskimäärin.
- Pitkät välimatkat lisäävät moottoriajoneuvoilla liikkumista.
- Koulupäiviin tulisi lisätä liikuntaa.
- Kokoontumispaikkoja lapsille tai nuorille on liian vähän.
- Digilaitteet vievät lapselta liikaa aikaa.
- Lukutaito heikkenee.
- Lastenhoitoapua ei ole saatavissa, jos perhe ei saa apua omista verkostoista.

Nuorisovaltuuston näkemyksiä

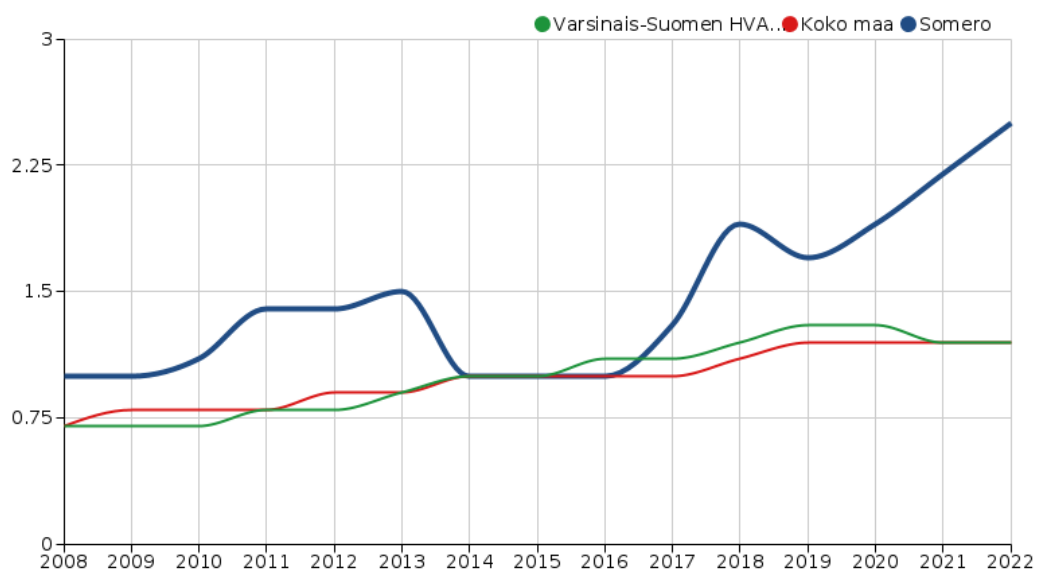
- Kouluruoan houkuttelevuuteen tulisi kiinnittää huomiota, koska monet käyvät mieluummin esimerkiksi kebabilla kuin ruokailevat koulussa
- Ruokailutottumukset voivat olla kuitenkin kirjavia
- Erilaiset ikätoverit eristetään herkästi ryhmästä
- Kiusaamista, trolaamista ja muuta henkistä ja fyysistä väkivaltaa saattaa myös esiintyä
- Ulkonäköpaineet ja sosiaalisen statuksen paine
- Ryhmäpaine ja päihteet, esimerkiksi vape (sähkö tupakka)
- Nuorisotilan puute on huono juttu – nuorisotoimen on vaikea tarjota mielekästä, hyvinvointia ja terveyttä tukevaa vapaa-ajansisältöä
- Lähimmät musiikkiopistot ovat Salossa ja Forssassa
- Härkälän uimarannalla voisi olla, vaikka hyppytorni

6.4.2. Nuoret ja nuoret aikuiset

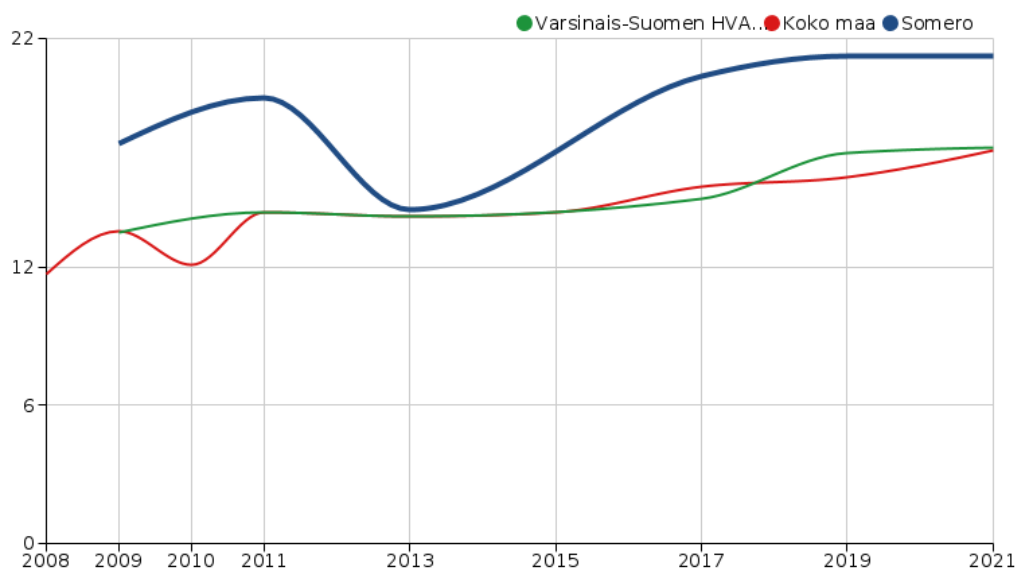
Somerolaisista 16–24-vuotiaista nuorista sai työkyvyttömyyseläkettä mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi 2,5% vastaavanikäisestä väestöstä, ja osuus on kasvussa. Osuus on yli puolet korkeampi kuin V-S hyvinvointialueella keskimäärin.

Indikaattori: Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Lukion ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoiden ylipaino on myös korkeampi kuin V-S hyvinvointialueella keskimäärin. Ei kuitenkaan niin korkea kuin nuoremassa kahdeksannen ja yhdeksannen luokan ikäryhmässä, eikä osuus ole noussut edellisen kouluterveyskyselyn tuloksista.

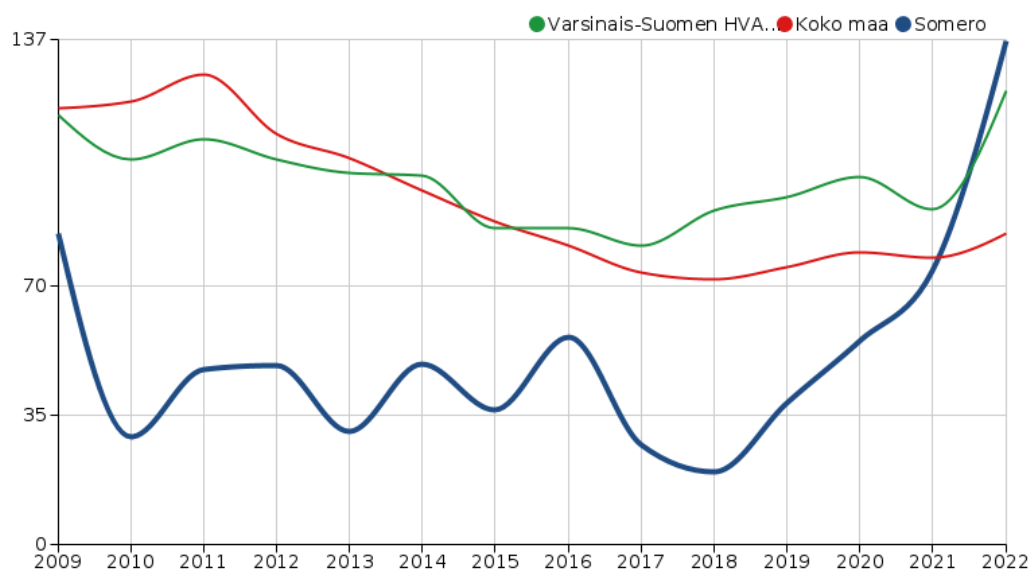
Indikaattori: Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

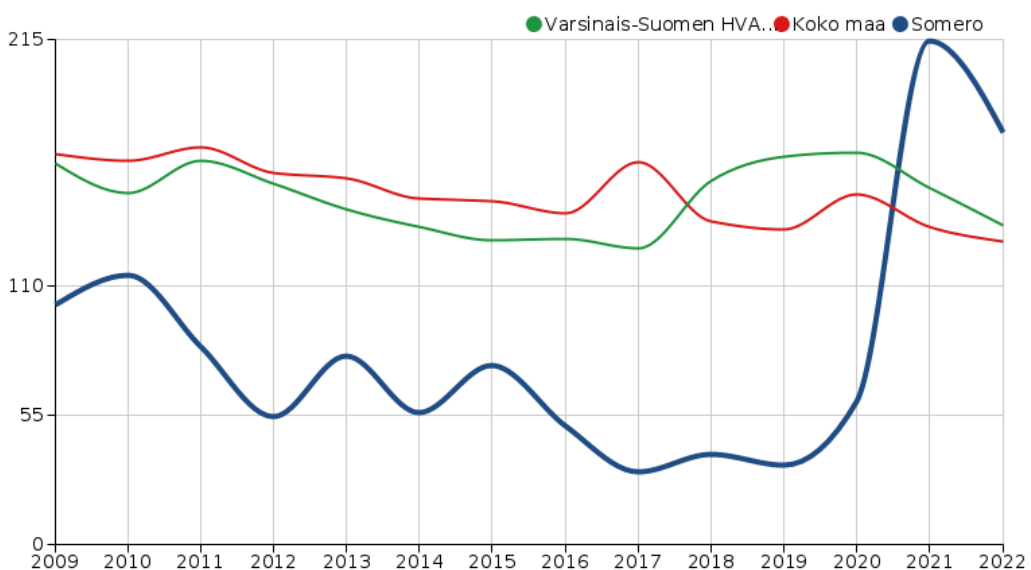

Somerolaisnuoret ovat joutuneet rikoksista syyllisiksi epäillyksi useammin kuin vastaavan ikäiset V-S hyvinvointialueella keskimäärin. 15–17-vuotiaista rikoksista epäiltyjä on ollut vuonna 136,4 / 1000 vastaavanikäistä ja 28–20-vuotiaista 175,4 / 1000 vastaanvanikäistä. Nuorempien ikäryhmässä nousua vuodesta 2021 vuoteen 2022 on 84,1 %. Vanhempien ikäryhmässä epäiltyjen määrä on laskenut samalla aikavälillä 18,1%.

Indikaattori: Rikoksista syyllisiksi epäillyt 15 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

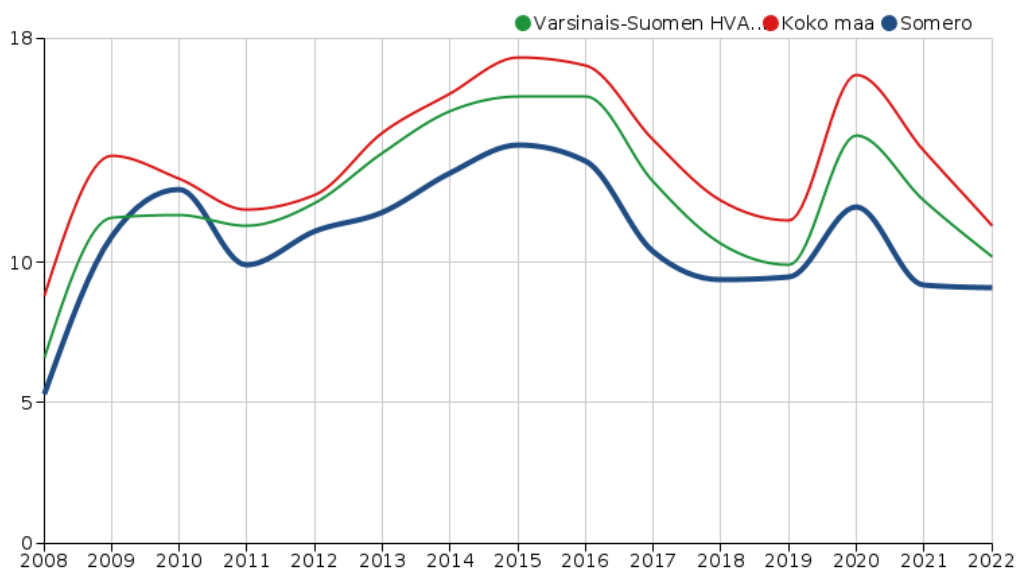
Indikaattori: Rikoksista syyllisiksi epäillyt 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Nuorisotyöttömyys on pysynyt 18–24-vuotiaiden ikäryhmässä jokseenkin ennallaan V-S hyvinvointialueen keskiarvoa (10,2%) alemmalla tasolla ollen 9,1% vuonna 2022.

Indikaattori: Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

Positiivisia asioita ja ilmiöitä

Poikkihallinnollisen hyte-tiimin näkemyksiä

- Starttipaja ja etsivä nuorisotyö ovat tavoittaneet hyvin syrjäytymisuhan alla olevia nuoria.
- Somerolla korostuu yhteisöllisyys ja verkostot, jotka ehkäisevät yksinäisyyttä ja tukevat "koko kylä kasvattaa" periaatetta.
- Someron lukio on menestynyt hyvin ja opettajien vaihtuminen on vähäistä.
- Duunitreffit kesätyön hakijoiden ja nuoria työllistävien yritysten apuna.

Huolenaiheita ja kehittämiskohteita

Poikkihallinnollisen hyte-tiimin näkemyksiä

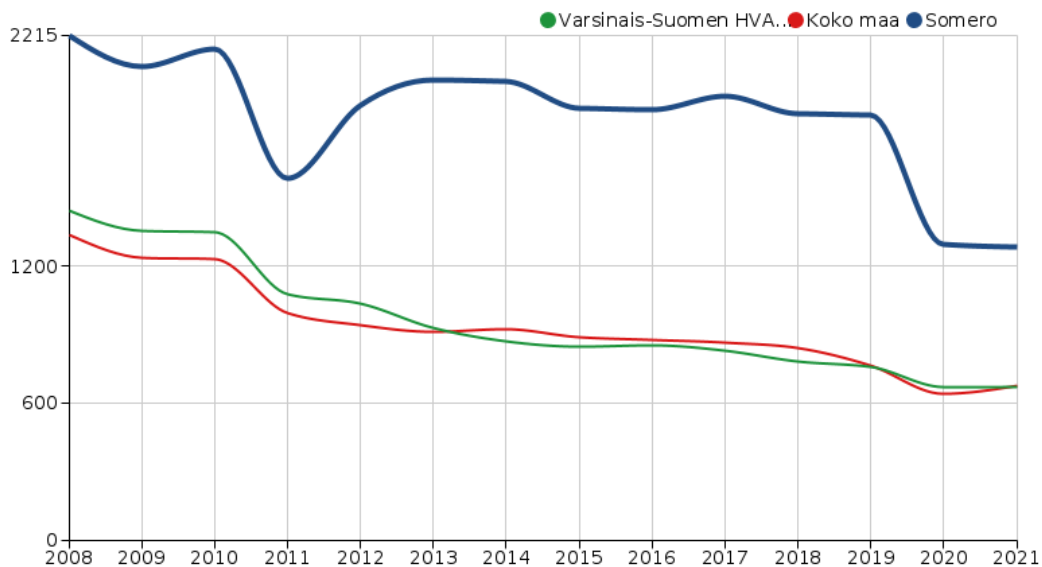
- Nuorison vapaa-ajanviettopaikkojen ja nuorille suunnattujen tapahtumien vähäisyys/puute.
- Poliisin vähäinen näkyminen.
- Ongelmat kasaantuvat samoille nuorille.
- Täysi-ikäisiä nuoria kiinnostavien harrastusmahdollisuuksien puute.
- Huoli nuorille suunnattujen palveluiden siirtymisestä suurempiin keskuksiin Varhan myötä.

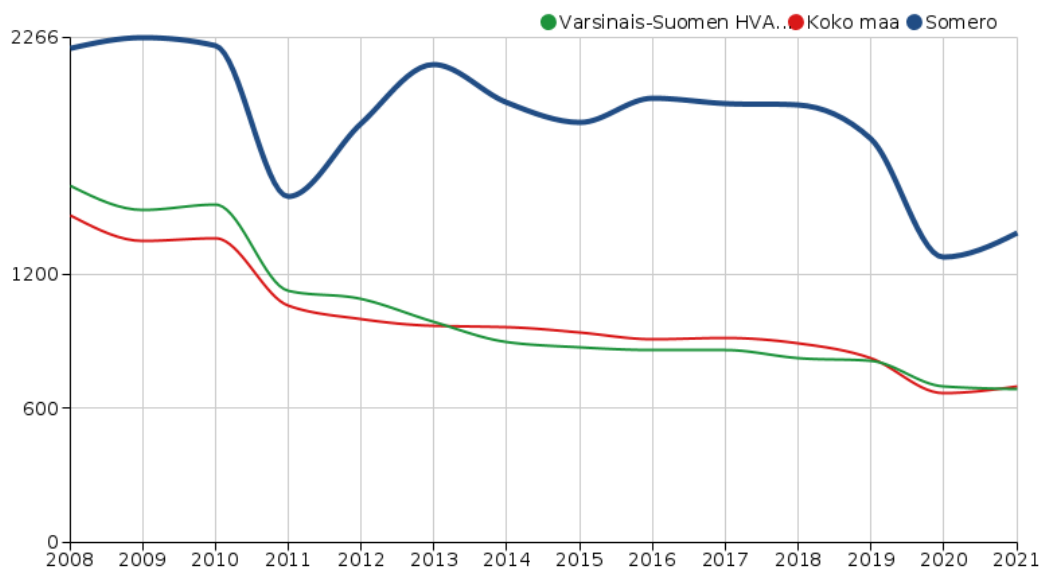
6.4.3. Työikäiset

Viimeisen vuodelta 2019 käytettävissä olevan THL:n ikävakioidun sairastavuusindeksin mukaan somerolaiset ovat sairaampia kuin varsinaissuomalaiset keskimäärin. Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäyntejä somerolla on ollut vuonna 2021 kaksinkertainen määrä muuhun V-S hyvinvintialueeseen verrattuna. 15–49-vuotiaiden ikäryhmässä käyntejä on ollut 1287 /1000 vastaavanikäistä ja 50–64-vuotiaiden ikäryhmässä 1388 / 1000 vastaavanikäistä.

Indikaattori: Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 – 49-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

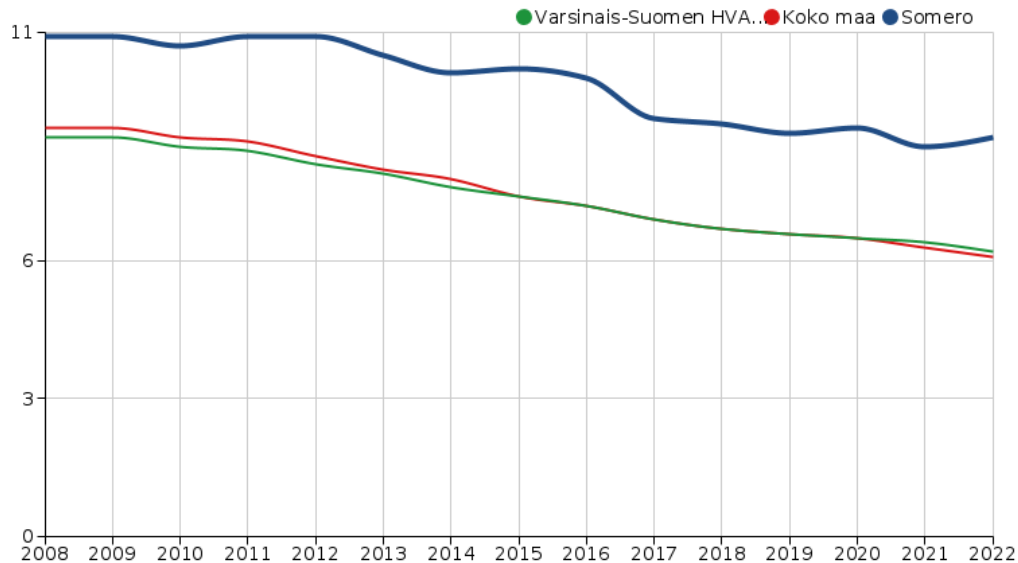
Indikaattori: Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 – 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

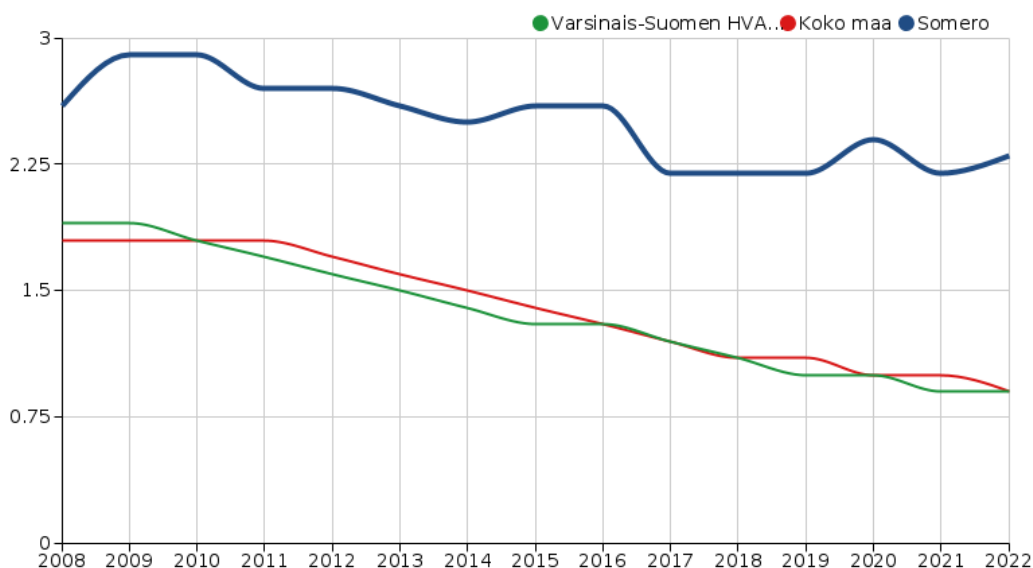
Työkyvyttömyyseläkettä saavien somerolaisten osuus 25–64-vuotiaiden ikäryhmässä on 8,7%, mikä on 1,5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin V-S hyvinvointialueella keskimäärin.

Indikaattori: Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 – 64-vuotiaat, % vastaavankäisestä väestöstä

Tuki- ja liikuntaelinsairaudet vievät somerolaisia työkyvyttömyyseläkkeelle keskimääräistä useammin. Somerolaisista 16–64-vuotiaista tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi 2,3% somerolaisista sai työkyvyttömyyseläkettä vuonna 2022. V-S hyvinvointialueella vastaava osuus on 0,9%

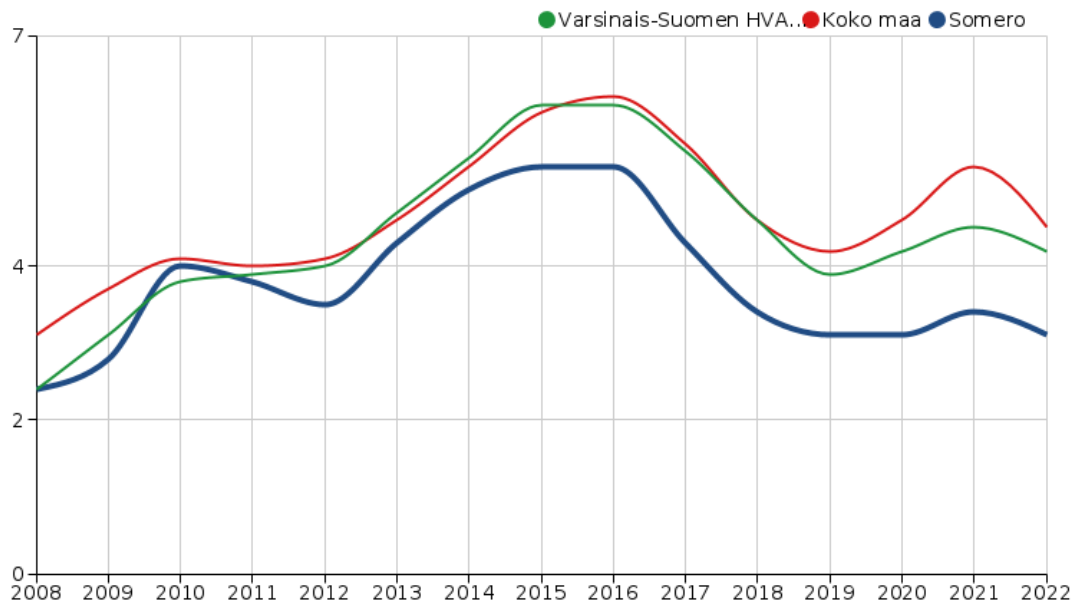
Indikaattori: Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

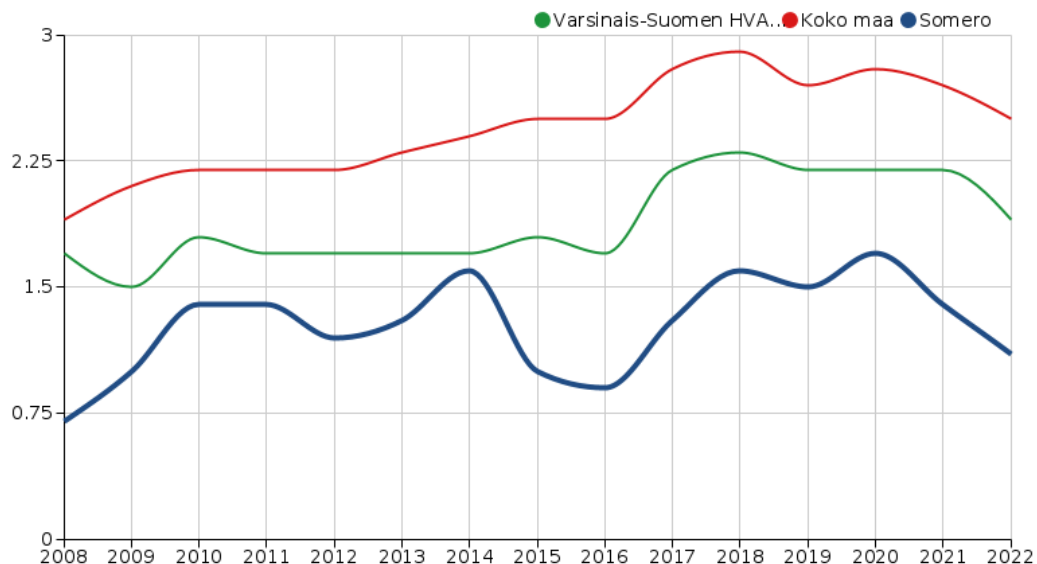
Vaikeasti työllistyvien osuus on Somerolla hieman V-S aluetta matalampi, ja on pysynyt viime vuosina 3% tuntumassa.

Indikaattori: Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 – 64-vuotiaista

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavien työkäisten osuus on selvästi V-S hyvinvointialueen osuutta matalampi. Somerolla osuus oli 1,1 % vuonna 2022 ja suunta on ollut viime vuosina laskeva. V-S hyvinvointialueella vastaava osuus oli 2,5 %.

Indikaattori: Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Positiivisia asioita ja ilmiöitä

- Kaupungin liikuntapalvelut on ottanut käyttöön erilaisia hyvinvoinnin lisäämiseen tähtääviä matalan kynnyksen palveluita, kuten liikuntaneuvonta ja elintapaohjaus sekä "Arkeen voimaa" -ryhmät. Palvelut ovat edullisia ja joiltain osin maksuttomia.
- Yksityiset liikuntakeskukset ja urheiluseurat tarjoavat työikäisille monipuolisia liikuntamahdollisuuksia.
- Starttipaja, kuntouttava työtoiminta ja sosiaalinen kuntoutus työkyvyn edistämiseksi.

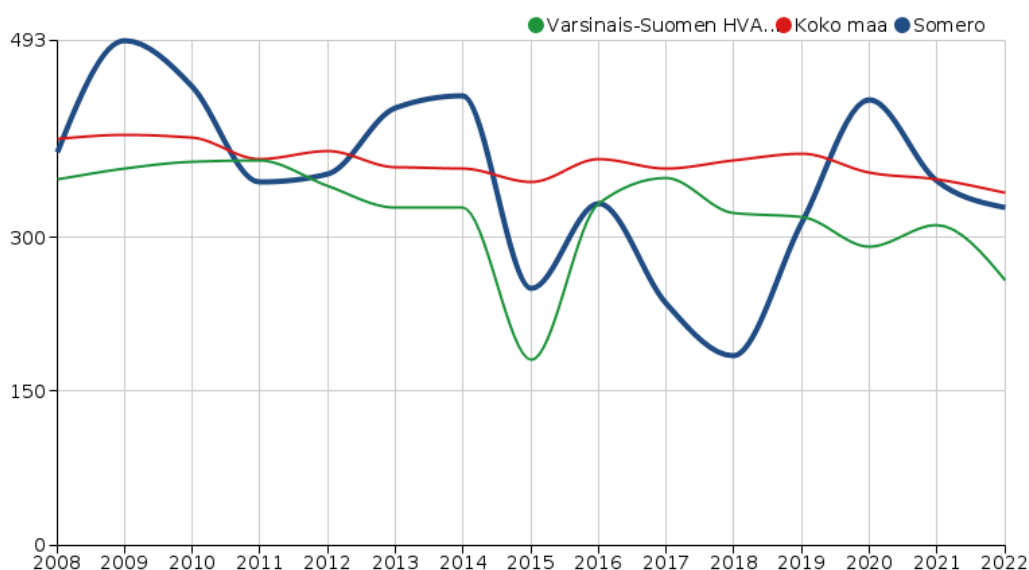
Huolenaiheita ja kehittämiskohteita

- Kevyen liikenteen väylät.
- Talousneuvonta.
- Työttömille suunnatut liikuntaryhmät.

6.4.4. Ikäihmiset

Ikääntyneiden kaatumistapaturmien määrä on aiheuttanut huolta. Vuodesta 2018 vuoteen 2020 kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65-vuotta täyttäneillä olivat nousseet voimakkaasti. Sen jälkeen hoitajaksojen määrä on laskenut, ollen vuonna 2022 hieman V-S hyvinvointialueen keskiarvoa korkeampi.

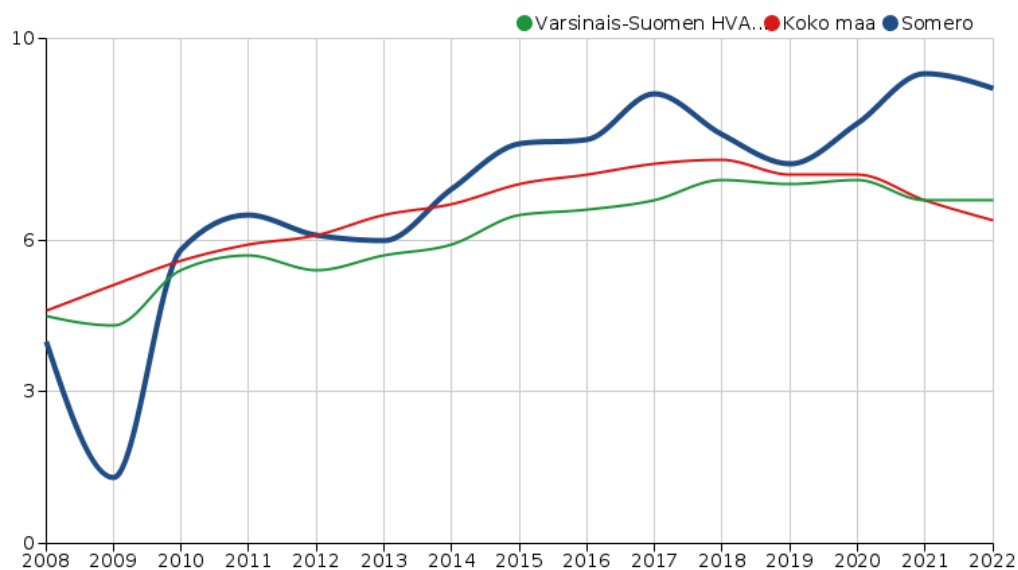
Indikaattori: Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä

75 vuotta täyttäneistä somerolaisista 9,0% oli vuonna 2022 tehostetussa palveluasumisessa, mikä oli kolmanneksen enemmän kuin V-S hyvinvointialueella keskimääri

Indikaattori: Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä

Positiivisia asioita ja ilmiöitä

Poikkihallinnollisen hyte-tiimin näkemyksiä

- Kaatumisen ehkäisyssä käyttöön otetut toimintamallit
- Voimaa vanhuuteen -liikuntaohjelman ja muiden liikkumis- ja toimintakykyä tukevien ryhmien jatkuvuuden turvaaminen.
- Hyvät kokemukset yhteisöllisestä asumisesta Pihlajakylässä.
- Ikä- ja muistineuvolan palvelut, joihin on sisältynyt Somerolla saatavissa olevat seniorihoitajan ja geriatriin palvelut.
- Ikäihmisten monipuoliset kirjastopalvelut

Vanhusneuvoston näkemyksiä

- Terveyskeskuksen melko hyvin toimineet palvelut lähellä
- Terveyskeskus on pääsääntöisesti esteetön sekä rakennuksena terveellinen ja turvallinen
- Järjestöjen, liikuntaseurojen ja Somero-opiston aktiivinen toiminta liikunnan osalta
- Vertaisohjaajien kouluttaminen ja vertaisohjattu liikunta
- Järjestöjen aktiivinen toiminta kulttuuriin ja yhteisöllisyyteen liittyen (teatteri- ym. matkat)
- Yhteistyö kolmannen sektorin ja seurakunnan välillä toimii hyvin

- Liikuntapalveluiden siirtyminen kaupungille nähdään positiivisena asiana
- Ekotekola on mahdollistanut edulliset ostokset ja kierrätyksen
- Senioriliikuntakalenteri
- Pihlajakylä: yhteisöllinen asuminen
- Urheilukentän alueen kehittäminen

Huolenaiheita ja kehittämiskohteita

Poikkihallinnollisen hyte-tiimin näkemyksiä

- Ikääntyville suunnattuun vapaa-ajan toimintaan soveltuvien tilojen vähäisyys. Syreenisalin toiminnan kehittäminen ja jatkuvuuden turvaaminen hyvinvoinnin, osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämiseksi ja yksinäisyyden torjumiseksi
- Yhteisöllisen asumisen laajentaminen.
- Hyvinvointialueen ikäihmisille suunnattujen palveluiden säilyminen omalla paikkakunnalla
- Viestinnän ja moniammatillisen yhteistyön kehittäminen kaupungin, hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin kesken.
- Toimintakykyä ja kotona pärjäämistä tukevien ryhmien jatkuvuuden turvaaminen.

Vanhusneuvoston näkemyksiä

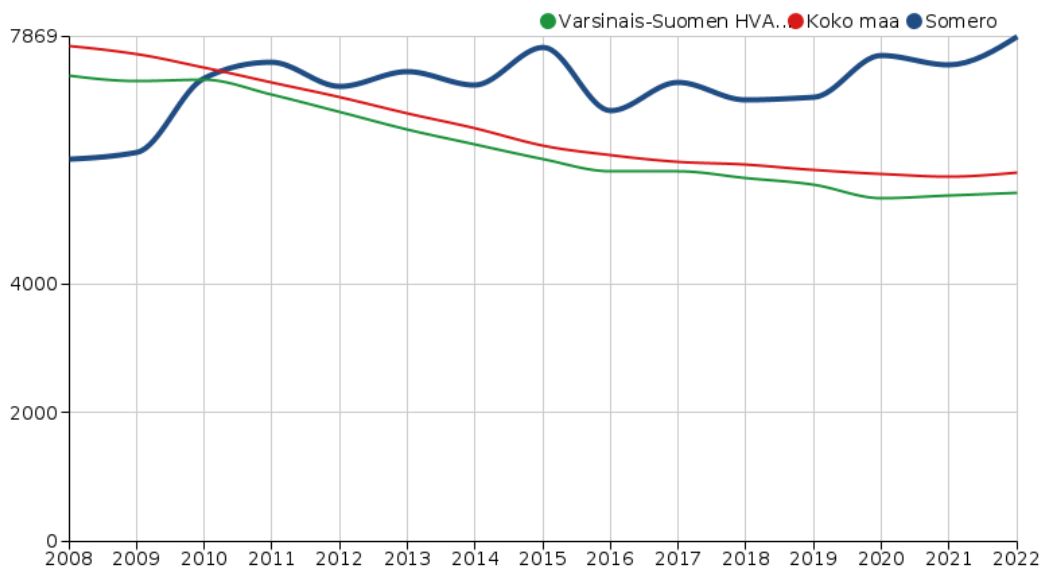
- Sote-palveluiden siirtyminen hyvinvointialueelle aiheuttaa huolta
- Kulttuuri ry:n olisi hyvä järjestää tilaisuuksia tilavammissa paikoissa sekä markkinoida toimintaansa paremmin
- Osallistamistilaisuuksia kolmannen sektorin ja kaupungin välillä olisi hyvä olla enemmän esimerkiksi liikuntaan ja kulttuuriin liittyen. Esimerkiksi eläkeläiskortin suunnittelussa olisi pitänyt osallistaa enemmän eläkeläisiä
- Kokoontumistiloista puuttuu usein induktiosilmukka
- Tiedottaminen on heikkoa. Kaivataan Somero tiedottaa -lehtistä, joka tulisi joka kotiin
- Somerolle toivotaan omaa hyvinvointilautakuntaa
- Palveluliikenteen kehittäminen nähdään tärkeänä, jotta kyliltä liikkuminen on mahdollista
- Sähköiset kyselyt eivät tavoita ikäihmisiä
- Vanhusneuvostoa ei kuunnella
- Keskustaan kaivataan senioriliikuntaan sopivia alueita

6.4.5. Kaikki Ikäryhmät

Somerolaiset ovat sairaampia kuin V-S hyvinvointialueen asukkaat keskimäärin. Menetettyinä elinvuosina mitattuna ero hyvinvointialueen keskiarvoon oli 45 % vuonna 2022.

Indikaattori: Menetetyt elinvuodet ikävälillä 0 - 80 vuotta / 100 000 asukasta

Positiivisia asioita ja ilmiöitä

Poikkihallinnollisen hyte-tiimin näkemyksiä

- Omatoimikirjaston käyttöönotto.
- Kulttuuri ry:n ja kulttuuriyhdistysten monipuolinen ja runsas kulttuuritarjonta.
- Somero-opiston monipuolinen ja laadukas kurssitarjonta.
- Vapaaehtoistoimijoiden aktiivinen toiminta Ukrainasta tulleiden pakolaisten auttamiseksi.

Vammaisneuvoston näkemyksiä

- Pihlajakylän päivätoiminta
- Ihmiset tuntevat toisensa, mikä lisää turvallisuudentunnetta
- Svenssonilla perjantaisin kokoontuva "torjutaan yksinäisyyttä" - ryhmä (lähinnä ikääntyneitä)
- Omaishoitajien vertaisryhmät (terveyskeskuksen järjestämänä)
- Palveluliikenne
- Ystävälliset ja avuliaat taksinkuljettajat

Huolenaiheita ja kehittämiskohteita

Poikkihallinnollisen hyte-tiimin näkemyksiä

- Kevyen liikenteen reitit.
- Joukkoliikenteen vähäisyys ja palveluliikenteen heikko tunnettuus.
- Koulukuljetusten, palveluliikenteen ja julkisen liikenteen muodostamassa kokonaisuudessa on kehittämistarpeita.

Vammaisneuvoston näkemyksiä

- Painetun palveluoppaan puute – viestinnän parantaminen
- Vammaisten ja vanhusten digisyrjäytyminen digipalveluiden lisääntyessä
- Perusterveydenhoitopalveluiden säilyminen Somerolla
- Ikääntyneiden terveystarkastuksiin ei tule kutsuja

7. Hyvinvointia edistävät hankkeet ja suunnitelmat

7.1. Opetustoimen hankkeet

Koronavaikutusten tasoittaminen Someron varhaiskasvatuksessa ja esi- ja perusopetuksessa

Hankeaika: 6.9.2021-31.12.2022

Rahoittaja: OKM

Saatu avustus: 61 000,00 € (95%)

Kokonaisrahoitus: 64 050 €

Hankkeen tavoitteet, toimenpiteet ja tulokset:

- Varhaiskasvatukseen palkattuna avustaja pienryhmään lasten yksilöllisten kehitystarpeiden tukemiseksi.

Opetuksen tasa-arvon ja laadun kehittäminen varhaiskasvatuksessa

Hankeaika: 29.01.2021- 30.7.2022

Rahoittaja: OKM

Saatu avustus: 20 000,00 € (80 %)

Kokonaisrahoitus: 24 000 €

Hankkeen tavoitteet, toimenpiteet ja tulokset:

- Tarkoituksena on vahvistaa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintakulttuurin muutosta inklusiota, oppimista ja hyvinvointia, tasa-arvoisuutta, vuorovaikutusta ja lähipalveluperiaatetta.

Someron varhaiskasvatuksen tasa-arvon edistäminen: Kiertävä resurssiavustaja -hanke

Hankeaika: 01.08.2022 - 31.12.2023

Rahoittaja: OKM

Saatu avustus: 24 200,00 € (80 %)

Kokonaisrahoitus: 29 040 €

Hankkeen tavoitteet, toimenpiteet ja tulokset:

- Esiopetus- ja varhaiskasvatusryhmistä löytyy tilanteita, joissa resurssiavustajan hetkellisellä sijoittumisella ryhmään mahdollistetaan toimintamalleja, joilla hel-
potetaan lasten yksilöllisiä oppimistilanteita.

Someron perusopetuksen toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi

Hankeaika: 2022 – 31.12.2023

Rahoittaja: OKM

Saatu avustus: 73 000 € (80%)

Kokonaisrahoitus: 91 250 €

Hankkeen tavoitteet, toimenpiteet ja tulokset:

- Palkattu resurssiopettaja (Joensuu) ja laaja-alainen erityisopettaja (Kiuruu) jaka-
maan samanaikaisopetusta erilaisissa joustavissa opetusjärjestelyissä sekä tuke-
maan työrauhaa.

Kielen oppimisen edistämisen Somero-malli 7-9 lk

Hankeaika: 20.6.2022-31.7.2024

Rahoittaja: OPH

Saatu avustus: 57 500 € (90%)

Kokonaisrahoitus: 64 000 €

Hankkeen tavoitteet, toimenpiteet ja tulokset:

- Avustuksella on palkattu yläkouluun ukrainalaisoppilaiden perusopetukseen siir-
tymävaiheeseen erityisopettaja suomen kielen taitojen vahvistamiseen, opinto-
jen ja kotouttamisen tukemiseen sekä kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen
sujuvoittamiseen.

Learning from the Extremes

Hankeaika: 1.12.2022-31.11.2023

Rahoittaja: EU

Saatu avustus: 20 000 € (100%)

Hankkeen tavoitteet, toimenpiteet ja tulokset:

- Avustuksella on hankittu digilaitteita ja -koulutusta Kirkonmäen ja Oinasjärven
kouluille sekä kehitetty alakoulujen 3.-4. lk lukuprojektia (Lukumummien lukupäi-
vät).

Koronavaikutusten tasaaminen Someron varhaiskasvatuksessa ja esi- ja perusopetuksessa

Hankeaika: 26.10.2022 – 31.7.2024

Rahoittaja: OKM

Saatu avustus: 103 000 € (95%)

Kokonaisrahoitus: 108 421 €

Hankkeen tavoitteet, toimenpiteet ja tulokset:

- Avustuksella on palkattu resurssiopettaja (Joensuu) ja laaja-alainen erityisopettaja (Kiiruu) tasoittamaan koronasta johtuvia vaikutuksia oppimisessa ja hyvinvoinnissa sekä lisäämään tukea sitä eniten tarvitseville.

Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelma

(Yhteishankkeessa mukana 17 lukiota)

Hankeaika: 2022 – 2024

Rahoittaja: OPH

Saatu avustus: Someron osuus 35 112 € (90%)

Hankkeen tavoitteet, toimenpiteet ja tulokset:

- Hankkeessa vahvistetaan lukioiden toimintakulttuuria, laadukasta oppimista, hyvinvointia ja osallisuutta, edistetään lukiokoulutuksen saavutettavuutta sekä kehitetään verkostomaisia toimintatapoja lukiossa.

Someron lukion koronavirusepidemian johdosta tarvittavat tukitoimet

Hankeaika: 9.11.2022 – 31.7.2024

Rahoittaja: OPH

Saatu avustus: 31 250 (95%)

Hankkeen tavoitteet, toimenpiteet ja tulokset:

- Avustuksella on tarjottu tukiopetusta ja rästäpajatoimintaa lukiolaisille sekä palkattu resurssiopettaja tukemaan koronan aiheuttamia osaamisen puutteita ja vähennetty opettajien työn kuormitusta. Lisäksi on lisätty opinto-ohjaajan ja ryhmänohjaajien antamaa ohjausta sekä vahvistettu yhteisöllisyyttä ja tuettu sosiaalisia taitoja hyvinvointikursseilla.

7.2. Vapaa-aikapalveluiden hankkeet ja ohjelmat

Harrastamisen Someron malli

Hankeaika: Ensimmäinen hankekausi ajoittui ajalle 1.8.2021–30.6.2022, mutta siihen saatiin jatkoaikaa 16.10.2022 saakka. Toinen hankekausi käynnistyi 17.10.2022 ja jatkui 30.7.2023 saakka.

Rahoittaja: OKM

Saatu avustus: Ensimmäiselle hankekaudelle myönnettiin 80 000,00 euroa ja toiselle hankekaudelle 55 000,00 euroa. Avustus kattoi kaikista toteutuneista 80 % eli kaupungin omavastuuosuus oli 20 %.

Hankkeen tavoitteet, toimenpiteet ja tulokset:

- Hankkeiden tavoitteena on tarjota maksuton ja mieluisa harrastus koulupäivän yhteyteen. Someron harrastamisen malli -kerhojen osallistujamäärä ja tunnettuus parani selkeästi toisena hankekautena, sillä harrastukset keräsivät syksyllä 2022 406 harrastajaa, joka on 175 harrastajaa enemmän kuin syksyllä 2021.

Someron liikuntaneuvonta

Hankeaika: 01.04.2022 - 31.12.2022

Rahoittaja: OKM

Saatu avustus: 10 000 € (50 %)

Hankkeen tavoitteet, toimenpiteet ja tulokset:

- Tavoitteena oli selkeyttää ja yhtenäistää liikuntaneuvontapalveluketjua sekä lisätä palvelun näkyvyyttä. Hankkeen myötä liikuntaneuvontapalvelu vakiintui osaksi Someron kaupungin liikuntapalveluja. Vuonna 2022 liikuntaneuvontapalvelua käytti 77 uutta asiakasta, joka oli 7 asiakasta enemmän kuin vuonna 2021.

Voimaa vanhuuteen -ohjelma

Voimaa vanhuuteen -ohjelman tavoitteena on edistää kotona itsenäisesti pärjävien, toimintakyvyltään heikentyneiden 75 vuotta täyttäneiden ikäihmisten liikkumiskykyä, osallisuutta ja itsenäistä selviytymistä terveysliikunnan avulla. Somero on ollut mukana Ikäinstituutin mentoroimana Voimaa vanhuuteen kuntana vuodesta 2021 lähtien. Voimaa vanhuuteen -ohjelmaan valitut kunnat saavat muun muassa tukea, työkaluja, toimintamalleja, koulutusta ja viestintämateriaalia työnsä tueksi.

Voimaa vanhuuteen -ohjelman myötä Somerolla aloitettiin vuonna 2022 voimaja tasapainoharjoittelun tehoryhmät yli 75-vuotiaille. Keväällä ja syksyllä järjestettiin yhteensä kaksi ryhmää, joissa harjoiteltiin kahdesti viikossa kahdeksan vii-

kon ajan. Vuoden 2022 tehoharjoitteluun osallistuneista ryhmäläisistä 80 % paransi tuloksiaan liikkumis- ja toimintakyvyn testeissä (SPPB-testi). Ryhmäläiset antoivat asiakaspalautteissa ryhmän arvioksi 5/5 ja kokivat ryhmän parantaneen voimaa, tasapainoa sekä lisänneen rohkeutta.

Somerolla koulutettiin vuonna 2022 kahdeksan 8 vertaisohjaajaa Voimaa vanhuuteen -koulutusohjelmassa. Osa koulutetuista vertaisohjaajista toimi jo eri yhdistysten ryhmissä vertaisohjaajana ja kävi päivittämässä omaa osaamistaan.

Osa koulutetuista aloitti kaupungin ryhmissä vertaisohjaamisen. Koulutuksen myötä Somerniemelle perutettiin vertaisohjattu ryhmä yhteistyössä kaupungin ja seurakunnan kanssa. Ryhmä aloitti toimintansa tammikuussa 2023.

Tammikuussa 2022 tehtiin senioriliikuntakalenteri, johon on koottu Someron kaupungin liikuntapalveluiden, Somero-opiston sekä Somerolla toimivien seurojen ja järjestöjen tarjoamat liikuntaryhmät senioreille. Kalenterin tarkoituksena on helpottaa liikuntaryhmien löytämistä ja itselle sopivan ryhmän valintaa.

7.3. Perusturvatoimen hankkeet

Sairaalatien rivitaloalueen kehittämishanke: Seniorikampus (myöhemmin Pihlajakylä)

Hankeaika: 1.6.2021- 30.11.2022

Rahoittaja: Ympäristöministeriö

Saatu avustus: 60 600 € (60%)

Hankkeen tavoitteet, toimenpiteet ja tulokset:

- Hankkeen tavoitteena on lisätä asumisen ennakointia ja varautumista. Tavoitteena oli hankkeen avulla kerätä uutta tietoa kotona asumisen haasteista ja palvelutarpeista tulevaisuuden palveluiden suunnittelemisen tueksi myös digitaalisia välineitä hyödyntäen. Tavoitteena on edistää olemassa olevan asuntokannan korjaamista sekä parantaa asuinympäristön ikäystävällisyyttä (esteettömyys, turvallisuus, muistiystävällisyys), tukea ikääntyneille sopivien asuntojen ja asumisratkaisujen kehittämistä ja tuottamista sekä vahvistaa Sairaalatien asuinalueen yhteisöllisyyttä (yhteinen aktiivisuus, itsenäisyyttä ja osallisuutta tukeva toiminta, tapaamispaikat).

Yhteisöt ja yhteisöllisyys osana ikääntyvien kotona asumisen tukemista

Hankeaika: 1.6.2022 – 30.6.2023

Rahoittaja: Ympäristöministeriö

Saatu avustus: 33 300 € (60%)

Hankkeen tavoitteet, toimenpiteet ja tulokset:

- Hankkeen tavoitteena oli lisätä asumisen ennakointia ja varautumista sekä löytää uudenlaisia keinoja ikääntyvien kotona asumisen tukemiseksi.
- Hankkeen ensisijaisena tavoitteena oli Someron kaupungin sekä kaupungin alueella toimivien yhdistysten ja yhteisöjen välisen yhteistyön tiivistäminen sekä yhteisöllisyyden hyödyntäminen osana ikääntyvien kotona asumisen tukemista. Hankkeen myötä todettavissa on, että Somerolla on jo valmiiksi olemassa yhteisöllisyyttä. Yhdistyksissä ja yhteisöissä on potentiaalia tukea toimintakykyä ja osallisuutta osana muita kotiin annettavia palveluita. Hanke on herättänyt mielenkiintoa somerolaisissa yhdistyksissä ja hankkeen päättymisen jälkeen on tarkoitus järjestää yhdistystapahtuma.

Henkilökohtaisen asiakasohjauspalvelun tuotannollinen pilotointi

Hankeaika: 1.4.2021-31.12.2022

Rahoittaja: STM

Saatua avustus: 83 000 € (100%)

Hankkeen tavoitteet, toimenpiteet ja tulokset:

- Pilotoida Varsinais-Suomen terveyskeskuksissa asiakasohjausmalli, joka
 - Tuottaa asiakkaalle sujuvat, oikea-aikaiset ja tarpeelliset palvelut, jotka mahdollistavat asiakkaan selviytymisen omia voimavarojaan käyttäen.
 - Kehittää yhteistyötä sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä organisaatioiden välillä.
 - Tasapainottaa palvelujen painopistettä ja resurssien käyttöä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä.
 - Terveyskeskukseen palkattiin asiakasohjaaja.

7.4. Muut hankkeet ja suunnitelmat

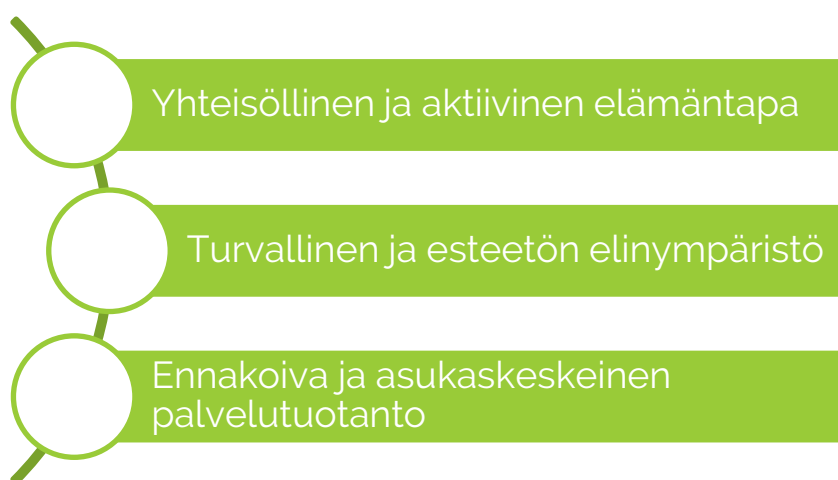
Voimassa olevia suunnitelmia:

- Nuorisotoimen kehittämissuunnitelma 2016–2025
- Kulttuuristrategia 2017–2025
- Ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön suunnitelma 2018–2025
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2019–2025
- Suunnitelma ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemiseksi 2019–2025
- Somero-opiston kehittämissuunnitelma 2021–2025
- Työllisyyden edistämisen toimenpideohjelma 2022–2024
- Someron kaupungin kotoutumisohjelma 2022–2024
- Someron syrän – Keskustaympäristön kehittämisen viitesuunnitelma
- Someron puistostrategia

8. Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Kaupunginvaltuusto hyväksyi vuosille 2022-2025 laaditun hyvinvointisuunnitelman 14.11.2022. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet on määritelty suunnitelmassa strategiasta johdettujen kolmen teeman ympärille.

Teemojen pohjalta suunnitelmaan on valittu tavoitteita ja edelleen toimenpiteitä, joiden kautta tavoitteisiin pyritään. Kullekin toimenpiteelle on määritelty vastuutahot (ja resurssit) sekä arviointimittarit. Arviointimittareina käytetään hyte-kertoimen indikaattoreita sekä muuta hyvinvointitietoa, joissa Somerolla nähdään parantamistarvetta. Toimenpiteiden toteutumista seurataan muun muassa erilaisilla määrällisillä mittareilla.

Koska hyvinvointisuunnitelma hyväksyttiin vasta marraskuussa 2022, raportointivuonna ei ole moniinkaan tavoitteisiin ja toimenpiteisiin ehditty vastaamaan. Osa toimenpiteistä on kuitenkin sellaisia, että niitä on jo toteutettu raportointivuoden aikana.

Hyvinvointisuunnitelman 2022-2025 seurantataulukko on liitteenä 2.

9. Valmisteluprosessi

Raportin valmistelua on koordinoanut yhteisöllisyyskoordinaattori yhdessä hyte-ydintiimin ja kaupungin johtoryhmän kanssa. Asiantuntijaryhmänä on toiminut laaja-alainen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen poikkihallinnollinen tiimi, johon on nimetty Someron kaupungin ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueen asiantuntijoita.

Valmistelutyö käynnistyi hyte-johtoryhmän kokouksessa 6.6.2023, jolloin määriteltiin askelmerkit valmistelulle sekä hyväksyttiin alustava valmisteluaikataulu ja nimettiin poikkihallinnolliseen hyte-tiimiin osallistuvat henkilöt. Poikkihallinnollinen hyte-tiimi kokoontui kaksi kertaa: 19.6.2023 ja 14.8.2023.

Vaikuttamistoimielimille järjestettiin 28.9.2023 osallistamistilaisuus, jossa ne pohivat somerolaisten hyvinvoinnin tilaa edustamansa väestöryhmän näkökulmasta.

10. Liitteet

- Liite 1: Hyte-indikaattorivertailu
- Liite 2: Hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 tavoitteiden seurantataulukko